ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

КУНДАЛИК ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ РЎЗНОМА

1991 йил 22 ноябрь
ЖУМА
№ 226 (5.269)
Баҳоси 8 тийин.

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

Қайта ишлаш саноати

ТИЛЛОДАН АЪЛО

Ульянов райони фақат Қашқадарё вилоятида эмас, балки республикамиздаги пахтадан осмонўпар хирмон яратиладиган ноҳиялардан биридир. Қарши қўриғи шароитида деҳқончилик қилаётган район заршунослари бу йил 70 минг тоннадан зиёд оқ олтин етиштириб, пахта тозалаш заводига, тайёрлов шохобчаларига етказиб бердилар. Ҳозирги пайтда 1991 йил ҳосили пешма-пеш қайта ишланиб, тўқимачилик саноати учун ғоят зарур бўлган тола тайёрланмоқда.

Чўлқуварлар етиштирган ҳосилнинг асосий қисми Ульянов пахта тозалаш заводида қайта ишланади. Мазкур корхонада иқтисодий самарадорликни ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш учун кейинги пайтда кўплаб ибратли тадбирлар амалга оширилди. Тола ажратиш, тойлаш ва бошқа бўлинмаларга серунум машина-механизмлар ўрнатилди, ишчи-хизматчиларнинг шарт-шароитларини яхшилаш мақсадида замонавий чангютгичлар жорий этилди. Ана шу тадбирлар туфайли корхонада ялпи маҳсулот тайёрлаш 25 фоиз кўпайди.

Пахтакорлардан меҳнат эстафетасини қабул қилиб олган тозаловчилар хом ашёни тез ва соз қайта ишлашга, толанинг табиий хусусиятларини камайтирмасликка, чиқитта чиқишига йўл қўймасликка интилмоқдалар. Ўзаро меҳнат беллашувида Азамат Мукаррамов, Мейли Файзиев сингари ишчилар, Ўрин Абдураҳмонов, Ҳайдар Навниёзов каби ходимлар ҳар соҳада ҳамкасбларига намуна бўлмоқдалар. Улар Ульянов пахта тозалаш заводи тамғаси босилган оқ олтин тойлари ҳамма жойда мамнуният билан кутиб олинишига астойдил ҳаракат қилмоқдалар.

С. АЛИЕВ.

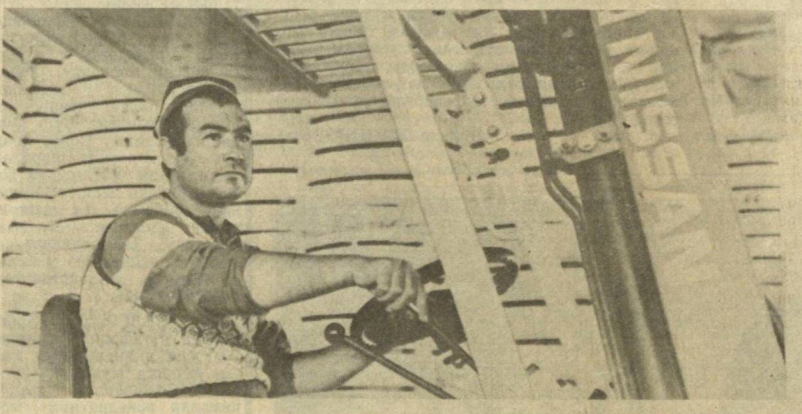

СУРАТЛАРДА: 1. Корхона маҳсулот сифатини назорат қилиш бўлими бошлиғи Ҳайдар Навниёзов (чапдан), завод директори Исмоил Иброҳимов ва товаршунос Ўрин Абдураҳмоновлар жўнатиш учун тайёрланган пахта тойларини кўздан кечиришмоқда. 2. Ишлаб чиқариш пешқадами Мейли Файзиев.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

АХБОРОТ

ЎН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ САККИЗИНЧИ СЕССИЯСИ

Тошкентда 21 ноябрь куни республика Олий Кенгашининг сессияси ўз ишини давом эттирди.

Мажлисни Олий Кенгаш Раиси Ш. М. Йўлдошев олиб борди.

Олий суд раиси У. К. Мингбоев ва республика адлия вазири Б. Маликов таклифларига кўра Олий Кенгаш республика Олий суди ва айрим вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар судлари таркибига ўзгаришлар киритди.

Олий Кенгаш раёсатининг аъзоси, саноат, халқ истеъмол моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо комитетининг раиси Ф. Н. Нажмиддинов депутат одоби комиссияси тўғрисидаги низом ва депутат одоби қоидалари лойиҳалари хусусида маъруза қилди.

Маъруза юзасидан музокараларда халқ депутатларидан Х. Абдужабборов, Ҳ. У. Худойбердиева, Муҳаммадсаидхожи Аҳмаджон Раҳматулло ўғли, М. Исматов, П. И. Саидазимов, А. Ғ. Ғуломмаҳмудов, Э. Т. Алиев, С. Содиқов, К. Икромов сўзга чиқдилар.

Муҳокамага киритилган лойиҳалар қабул қилинди. Олий Кенгашнинг одоб комиссияси тузилди. Унга депутат М. Юсупов раҳбарлик қилади.

Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари Б. И. Бугров Олий Кенгаш раёсатининг топшириғига биноан янги комитетлар тузиш, айрим комитетлар номларини ўзгартириш ва уларнинг раисларини сайлаш, комитетлар таркибларида ўзгартишлар қилиш тўғрисида таклиф киритди. Бу масала юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Олий Кенгаш айрим районлар ва шаҳарларнинг тарихий номларини тиклаш тўғрисида қарор қабул қилди. Бундан буён Андижон вилоятидаги Москва райони яна Шаҳрихон райони деб, Ленинск шаҳри Асака деб, Ильичевск шаҳри Қорасув деб номланади. Сирдарё вилоятидаги Ворошилов райони Сайхунобод, Верхневолинск қўрғони Сайхун деб юритилади.

Экология ва табиат ресурсларидан оқилона фойдаланиш масалалари комитети раиси А. Т. Жалилов Оролбўйи минтақасидаги экология вазиятининг аҳволи тўғрисида ахборот берди.

Олий Кенгашнинг навбатдан ташқари еттинчи сессиясида оммавий-ахборот воситаларида эълон қилинаётган ёлғон ахборотлар манбаларини аниқлаш ва уни холисона баҳолаш учун тузилган комиссиясининг раиси Э. В. Воҳидов амалга оширилган ишнинг айрим дастлабки натижалари ҳақида ахборот берди.

Бу масала юзасидан халқ депутатлари М. Т. Зоҳидов ва М. Қаюмов сўзга чиқдилар.

Ушбу масалани ўрганишни давом эттириш ва унинг якунлари ҳақида навбатдаги сессияда ахборот бериш тавсия этилди.

Олий Кенгаш тегишли комитетларга хорижда яшаётган ватандошлар тўғрисидаги масалага оид ҳужжатларни ишлаб чиқишни топширди.

Олий Кенгаш республикадан ташқарига жўнаб кетиши муносабати билан Н. В. Мачтаковнинг депутатлик ваколатларини унинг аризасига биноан, шунингдек Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари мақоми тўғрисидаги қонуннинг 8-моддасига мувофиқ Қашқадарё вилоят судининг айблов ҳукми қонуний кучга кириши муносабати билан Ш. Рўзимуродовнинг депутатлик ваколатларини муддатидан олдин тўхтатди.

Сессия ишида Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов иштирок этди.

Шу билан ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг саккизинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

ДЕҲҚОН САВДО-СОТИҒИ

ПАХТАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ТОПШИРИҚНИНГ БЕШ ФОИЗИ ВА БЕЛГИЛАНГАН ҲАЖМДАН ОРТИҚЧА МАҲСУЛОТ ТОЛАСИНИ ҚАНДАЙ СОТИШЛАРИ ХУСУСИДА

Юртимиз узра мустақиллик шамоли эса бошлаганига унча кўп вақт ўтмаган бўлса-да, унинг ҳаётбахш эпкинлари ишлаб чиқаришнинг, турмушнинг турфа соҳаларига дадил кириб бормоқда. Кейинги пайтларда республикамиз Президентининг қатор фармонлари чиқдики, улар бевосита халқимизнинг кенг қатламлари манфаатларига хизмат қилади. Илгари меҳнаткаш буйруқ билан ишларди, аста-секин унинг оёқ-қўлидаги кишанлар ечилмоқда.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида авваллари ҳам мустақиллик тўғрисида кўплаб гапирилар, лекин амалда тескари иш қилинарди. Шу боисдан эркинлик тўғрисидаги гап-сўзлар сафсатага ўхшаб қолганди. Ўзбекистон Президентининг жамоа ва давлат хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари 1991 йил ва кейинги йиллар учун белгиланган топшириқдаги пахта толаси ва пилланинг беш фоизи ҳамда белгиланган ҳажмдан ортиқча олинган маҳсулотларнинг ҳаммасини мамлакат ичкарисида ҳам, ундан ташқарида ҳам ихтиёрий равишда сотишлари ҳақидаги фармони деҳқон ўз меҳнатининг пировард натижасидан бевосита манфаатдор бўлиши борасидаги дастлабки қадамдир. Шуни таъкидлаш кераки, бир қарашда оддий, тушунарли туюлган бу фармон аслида талай тадбирларни кўришни талаб этади. Айтайлик, хўжалик пахта толасини заводдан қандай қилиб қайтариб олади? Ёки уни кимга қай тариқа сотиш мумкин?

Шунга ўхшаш муаммоларни ҳал этиш мақсадида хўжаликлар томонидан пахта толаси ва пиллани сотишнинг айрим тартиблари тавсия этилди. Яқинда Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигида республика Президенти томонидан тасдиқланган Вазирлар Маҳкамасининг тавсияси манфаатдор кишилар иштирокида муҳокама қилинди.

Пахта толаси бўйича. Фақат белгиланган йиллик топшириқни уддалаш ва ошириб бажаришни таъминлаган хўжаликларга пахта толасини ихтиёрий равишда сотиш ҳуқуқи берилади. Бу билан оқ олтин хом ашёсини тайёрлаш ва қайта ишлаш ҳамда унга ҳақ тўлашнинг мавжуд шартлари ўзгармайди. Етиштирилган ҳосилнинг ҳаммаси тайёрлов пунктларига топширилиши шарт. Бунинг учун жамоа ва давлат хўжаликларига амалдаги қоидага кўра ҳақ тўланади. Топшириқнинг хўжаликлар ихтиёри билан сотиладиган беш фоиз пахта толаси, шунингдек, бу маҳсулотнинг белгиланганидан ортиқча қисми оқ олтин хом ашёсини тайёрлаб бўлингандан сўнг хўжаликлар ва заводлар томонидан пахта толасининг миқдори, нави ва типини дастлабки ҳисобга олишдаги маълумотларга мувофиқ белгиланади ва бу ҳақда акт тузилади. Бунда кейинги уч йил ичидаги пахта толаси чиқишининг ўртача кўрсаткичи асос қилиб олинади. Ушбу толанинг ассортименти хўжаликлар ва пахта заводлари томонидан тайёрланган пахта хом ашёсининг навлилиги, сортининг топширилган хом ашёга нисбатан мутаносиб солиштирма оғирлигидан келиб чиқиб белгиланади.

Буни мисолда кўриб чиқайлик. Хўжалик шартнома бўйича 3.400 тонна пахта хом ашёси топшириши керак. Ундан тола чиқиши 32,4 фоиз қилиб белгиланган. Шунда бу режа бўйича 1.100 тонна тола бўлади. Ҳақиқатда эса 3.530 тонна хом ашё етказиб берилган. Бунда хўжалик ихтиёри бўйича сотиладиган пахта миқдори 170 (белгиланган ҳажмнинг беш фоизи) ва 130 (топшириқдан ошиқча хом ашё) тоннага тўғри келади. Ундан қанча тола чиқиши хом ашё навининг сўнгги уч йилда ўртача тола чиқиш кўрсаткичидан фойдаланган ҳолда аниқланади. Бизнинг мисолда бу 32 фоиз. Демак, хўжалик ихтиёрий равишда 96 тонна толани (300 тонна 32 фоизга кўпайтирилади) сотиши мумкин.

Барча ишлаб чиқарилган толанинг ҳажми, жумладан, хўжаликлар ихтиёри билан сотиладиган қисми фақат тайёрланган пахта хом ашёсининг ҳаммаси тўла қайта ишлаб бўлингандан сўнг аниқланишини ҳисобга олиб, хўжаликлар толани мавсум давомида, қайта ишланган хом ашёга мутаносиб миқдорда сотишлари мумкин. Толани ортиқча сотишга йўл қўймаслик мақсадида томонларнинг келишувига мувофиқ хўжаликларнинг ихтиёри билан сотиладиган тола ҳажмининг 10 фоизгача бўлган қисмини резерв қилиб қолдириш мумкин. Хўжаликлар бўйича пахта хом ашёси қайта ишлаб бўлингандан сўнг колхозлар ва совхозлар ихтиёри билан сотилиши лозим бўлган толанинг ҳақиқий ҳажми аниқланади. Пахта заводларида бу маҳсулотнинг сотилиши ҳаракати ҳар бир хўжалик бўйича алоҳида ҳисобга олиб борилади.

Ихтиёрий равишда сотиладиган пахта толаси (белгиланган ҳажмнинг беш фоизи ва топшириқдан ортиқчасининг ҳаммаси)ни олиш учун хўжаликлар заводларга пахта хом ашёсини тайёрлаш, қайта ишлаш ва сақлаш бўйича қилинган барча харажатларни тўлайдилар. Ўзларига тегишли толани эса кўтара (улгуржи) баҳода сотиб оладилар. Хўжаликлар сотадиган толанинг ҳаммаси хом ашёни қайта ишлаш даврида заводларда йиғилиб, ҳар бир хўжалик бўйича алоҳида сақланиши мақсадга мувофиқдир.

Пахта толаси мамлакат (собиқ республикалар иттифоқи) ҳудудида колхозлар ва совхозлар билан истеъмолчилар ўртасида тўғридан-тўғри шартнома тузиш, биржалар, савдо-сотиқ ва бошқа ташкилотлар орқали; хорижий давлатларга биржалар, Ташқи савдо алоқаси давлат қўмитасининг ташқи савдо фирмалари орқали лицензиясиз сотилиши мумкин.

Шунингдек, белгиланган ҳажмдан ортиқча пахта хом ашёсини қайта ишлашдан олинган чигит хўжаликлар ихтиёрида қолади.

Жорий йилда республикамиз бўйича режадаги 4 миллион 438 минг тонна ўрнига 4 миллион 640 минг тоннадан зиёд пахта хом ашёси тайёрланди. Топшириқдан ошиқча 200 минг тонна ва белгиланган ҳажмнинг беш фоизи бўлган 222 минг тоннани қўшганда Ўзбекистон бўйича жами 422 минг тонна оқ олтин хом ашёсидан 130—135 минг тонна тола олиниши мумкин. Демак, пахтакор хўжаликлар ихтиёрида тахминан шунча миқдорда сотиладиган тола бўлади.

Пилла бўйича. Фақат белгиланган йиллик топшириқни адо этиш ва зиёдаси билан бажаришни таъминлаган хўжаликларга пиллани ихтиёрий равишда сотиш ҳуқуқи берилади. Бунда маҳсулот ҳажмини аниқлаш ва сотиш тартиби пахта толасиники сингари бўлади.

Қишлоқ хўжалиги вазирлигида бўлиб ўтган йиғинда шу масала билан боғлиқ жуда кўп муаммолар айтилди. Жорий йил учун норматив бўйича тола чиқиши бўлғусига нисбатан бир фоиз оширилгани, ўтган йилларда ва бу йил бошқа-бошқа навлар экилган тақдирда тола чиқиши қандай аниқланиши, пахта хом ашёсининг бошқа маҳсулотлари кимга тегишли бўлиши, белгиланган ҳажмдаги хом ашёни қайта ишлаб, истеъмолчиларга жўнатишдан тушган фойда қай тариқа тақсимланиши, хўжаликлар ихтиёридаги толани сотиш ва жўнатиш борасидаги қатор чигалликлар аниқлаб олинди.

Шунингдек, республика колхозлари ва совхозларига уларнинг ихтиёри билан сотиладиган пахта толасини яқинда ташкил этилган «Ўзбекистон» деҳқончилик-саноат биржаси орқали сотиш таклиф этилди. Биржанинг бош директори Ҳусниддин Муродхўжаев, бош мутахассиси Бахтиёр Собиров ўз ишлари ва режалари тўғрисида гапириб бердилар.

— Пахта толасини сотиш жамоа ва давлат хўжаликлари учун нотаниш юмуш ҳисобланади, — дейди Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги молия бошқармаси бошлиғи Тўлқин Сирожиддинов. — Чунки улар ҳозирга қадар бу иш билан шуғулланмай келишди. Эндиликда деҳқонлар ҳам савдо-сотиқни ўрганишларига тўғри келмоқда. Бу борада бизнинг мутахассисларимиз уларга зарур ёрдамни кўрсатишлари мумкин. Ҳар қандай савол ва муаммоларни ечишда хўжаликларга бажонидил кўмак беришга тайёрмиз.

Бозор иқтисодиёти шароитида хўжалик юритиш ҳам такомиллашиб бориши табиийдир. Бундан буён пахтакорнинг ўз маҳсулотини ўзи сотиши кенгайиб бораверади.

Э. ИБРОҲИМОВ.

ЖАМОА ХЎЖАЛИГИДА МИТИНГ

Андижон районидаги Киров номли жамоа хўжалиги меҳнатчилари ва хўжалик аҳлининг кўп кишилик митинги бўлди. Митинг Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига И. А. Каримов номзодини қўллаб-қувватлашга бағишланди.

Сўзга чиққан кишилар республика ҳозирги Президентининг иқтисодий ва ижтимоий масалаларни ҳал қилишдаги, республика мустақиллигини мустаҳкамлашдаги қатъиятини алоҳида таъкидладилар. Қишлоқ аҳли уй-жой қуриш ва шахсий томорқа хўжаликларини кенгайтириш учун ер ажратиб бериш, пахта ва бошқа турдаги қишлоқ хўжалик маҳсулотлари харид нархини ошириш тўғрисидаги, ҳар бир оилани дон билан таъминлаш ҳақидаги фармонларнинг аҳамиятини таъкидлашлари табиийдир. Бу фармонларнинг ҳаммаси республика аҳолиси тўғрисидаги ғамхўрликдир.

— Президент колхозимизга келиб биз билан учрашгани ёдимиздан сира чиқмайди, — деди митингда сўзга чиққан ХДП ҳудудий бошланғич ташкилотининг котиби Т. Холназаров, — у эҳтиёжларимиз ва илтимосларимизга зўр эътибор билан қаради ва аҳолини айрим озиқ-овқат маҳсулотлари ҳамда кундалик зарур моллар билан таъминлашга доир кўп масалаларни шу ернинг ўзида ҳал қилиб берди. Ана шундай одам бундан кейин ҳам республикамиз Президенти бўлиши керак. Мен бўлажак Президент сайловида ҳаммани И. А. Каримов номзодини қўллаб-қувватлашга чақираман.

(ЎзТАГ).

ЭРТАНИ ЎЙЛАБ

Ўлкамизда куз охирлаб бораяпти. Избоскан район тайёрлов-сотув корхонаси жамоасининг ташвиши ўн чандон кўпайган. Давлат ва жамоа хўжаликларидан узум, сабзавот ҳамда полизнинг сўнгги тонналари қабул қилиб олиниб, уларни сифатли сақлаш чоралари кўрилмоқда. Ҳозиргача қиш учун 750 тонна пиёз, 10 тонна узум, 4 тонна анор, 50 тонна сабзи, 8.160 тонна сабзавот, 223 тонна қовун-тарвуз ғамланди. Бу кўзда тутилганидан анча зиёда. Маҳсулотларнинг бир қисми шартнома асосида қўшни жумҳуриятларга жўнатилди.

— Ҳозирги иқтисодий тақчиллик даврида барча соҳада тадбиркорлик билан иш юритиш, тежамкорликка алоҳида эътибор бериш лозим, — дейди корхона директори Тўйчибой Йўлчиев. — Акс ҳолда етилган муаммоларни ҳал этиш қийин кўчади. Жамоамиз ўз зиммасига юклатилган вазифани сидқидилдан адо этишга интилаяпти. Ниятимиз эл-юрт дастурхонининг қишин-ёзин сероб бўлишига ўз ҳиссамизни қўшишдир. Қабул қилинаётган маҳсулотларга келишилган баҳода ҳақ тўланаяпти. Уларни аҳолига бозордагидан 20—30 фоиз арзон нархда сотиш кўзда тутилган.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ўз вақтида қабул қилиш ҳамда сифатли сақланишини таъминлаш тайёрловчилардан катта масъулият талаб этади. Рўзимамат Раҳмонов, Абдусалим Абдувалиев, Ҳусниддин Тешабоев, Учқун Сиддиқов каби ишчи-хизматчилар бу борада ғайрат кўрсатишаяпти. Корхона омборини кенгайтириш, деҳқоннинг меҳнатдан манфаатдорлигини ошириш юзасидан қатор тадбирлар белгиланмоқда.

М. ТЎХТАНАЗАРОВ.

ОРАЛИҚ ЭКИНЛАР ХОСИЯТИ

Маслаҳат

Деҳқончиликдаги кузги-қишки тадбирларда алмашлаб экиш мажмуида оралиқ экинларни экиш ва парваришлаш муҳим аҳамият касб этади. Бундай экинлар қишнинг аёзига яхши чидайди, бир-бирини ҳимоя қилади, совуқ уриб, туп қалинлиги камайиб кетганда, бошқалари ҳисобига ўрни тўлаверади.

Кузги бошоқли ва дуккакли дон экинлари аралашмаси самарали ҳисобланади. Тритикале жадал ўсиши билан бошқаларидан фарқ қилади. Чунки у суғорма деҳқончиликда тупроқ-иқлим шароитидан яхши фойдаланади.

Жанубий вилоятларда (Сурхондарё, Қашқадарё, Бухоро) оралиқ экинлар экилган пайтидан токи ҳосил ўрим-йиғимигача ўсиб ривожланади. Негаки, бу ерларда қиш унчалик совуқ эмас. Бу вилоятларда энг кўп ҳосил апрель ойида тўпланади. Сурхондарё шароитида бундай экинларнинг тезпишарлиги синовдан ўтказилди. Сули ва арпа тез, жавдар ва тритикале нисбатан кеч етилиши аниқланди. Оралиқ экинлардан кейин экилган кўп ўримли сорго ҳосили кўкпоя ҳисобида гектарига 1.190,5 центнерни ташкил этди.

Бухоро вилоятининг шўрланган тупроқларида алмашлаб экишнинг 3:4:1:2, 2:4:1:2 усуллари тарқалган. Уларда 1:2 ва 1:3 бўғинида озуқа етиштириш мақсадида кузги арпа (Дея нави) ва у йиғиб олингандан сўнг йилига икки марта дон ҳосили берадиган маккажўхори (гибрид ВИР-338 ГВ) қадаш тавсия этилади. Бунда жами дон ҳосили гектарига 135,7 центнерга тенг бўлди.

Марказий вилоятларда (Сирдарё, Самарқанд, Андижон, Фарғона, Наманган) оралиқ экинлар қишда совуқ кучлилиги туфайли ўсишдан тўхтайди. Шунинг учун улар керакли ҳосилни апрель охирида беради.

Жанубда оралиқ экинлар чигитдан аввал экилиши шарт. Улар сидерат сифатида ҳайдалса ёки озуқа тарзида йиғиб олинса ҳам ингичка толали ғўзанинг вилт билан касалланишини 2,5—3, ўрта толали навларни эса 1,5—2 марта камайтиради. Қашқадарё вилоятининг оч бўз тупроқларида кузги жавдарнинг кўкпоя ҳосили гектарига 521,5, вика билан сули аралашмасиники 531,3, рапсники 426,4 центнерга тенг. Улардан кейин қадалган чигитдан олинадиган қўшимча ҳосил уч йилда тегишли равишда гектарига 5,4, 7,1 ва 5 центнерни ташкил этди. Сурхондарё тажриба станциясида ўтказилган синовлар натижасига кўра оралиқ экинлардан сўнг етиштирилган ингичка толали пахтанинг қўшимча ҳосили гектар бошига 2,2—5 центнер бўлган.

Оралиқ экинларни экишда культиватор р[illegible]сига ўрнатилган СЗТ-3,6 дон сеялкаси ёки РУМ-3, РУМ-5 ўғит сепиш механизмлари қўлланилади. Бундай экинлар уруғи ғўза қатор ораларига сепилиб, культиватор ёрдамида кўмилади. Агар бирор сабаб билан ғўза қатор оралиғига экиш мумкин бўлмаса, шудгор қилинган далага қадалади. Бунда ҳайдаш чуқурлиги 20—22 сантиметр бўлиб, майдон тирмаланади ва молаланади. Эҳтиёж туғилганда йирик кесакларни майдалаш мақсадида оғир дискали тирма ишлатилади. Бундай пайкалларга ноябрнинг охири-декабрь бошларида уруғ қадалади. Экишдан сўнг суғориш учун 60—70 сантиметр кенгликда эгат олинади.

Жавдар, тритикале, арпа, нўхат, вика 4—5, хантал, рапс, перко, шабдар, берсим 2,5—3 сантиметр чуқурликка экилади. Соф ҳолда сепилганда жавдар, тритикале, арпанинг меъёри гектарига 100—120, нўхатники 120—150, виканики 50—60, хантал, рапс ва перко918ники 12—14, шабдар ва берсимники 15—18 килограмм бўлиши керак. Уруғлар аралаштириб сепилганда 1 гектарига сарфлаш миқдори қуйидагича: жавдар билан вика — ҳар биридан 50 килограммдан, жавдар билан нўхат 50 ва 100—120 килограмм, жавдар билан шабдар 50 ва 15 килограмм, арпа билан вика 60—70 ва 40—50 килограмм, арпа билан нўхат 60—70 ва 100—120 килограмм, арпа билан шабдар 60—70 ва 15 килограмм, жавдар билан перко ёки рапс 50 ва 15 килограмм, арпа билан перко ёки рапс 60 ёки 15 килограмм. Тритикале соф ҳолда ҳам, аралаш экилганда ҳам жавдар меъёрида сепилади.

Кузда кўкпоя олиш ёки маккажўхоридан кейин сидерат сифатида ҳайдаш учун нўхат, вика, хантал, рапс, перко, шабдар, берсим экиш тавсия этилади. Кузги экишда оралиқ экинлардан жавдар, арпа ёки улар дуккакли донли экинлар билан бирга қадалгани маъқул. Бунда виканинг Мохнтая, нўхатнинг Никольсон, рапснинг Мотодор навлари совуққа чидамли ҳисобланади

Маслаҳатни Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мутахассислари ва республика Қишлоқ хўжалиги фанлари академияси олимлари тайёрлашган.

РИЗҚ-РЎЗ САРЧАШМАСИ

РАҒБАТ КЕРАК

Иқтисодий танглик ҳукм сурган шароитда аҳолини гўшт ва сут маҳсулотларига бўлган талабини қондириш қийин кечмоқда. Жумҳуриятимизда аҳоли жон бошига гўшт истеъмол қилиш иттифоқ миқёсига нисбатан деярли икки баравар камлиги сир эмас. Чорва маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг синалган усули — фермер хўжаликларидир. Бу масалага сўнгги йилларда катта эътибор берилаяпти. Оилавий фермаларни ташкил қилиш учун деҳқончилик-саноат банклари томонидан узоқ муддатли кредитлар берилмоқда. 1991 йилнинг 1 сентябригача Ўзбекистонда 8.356 та фермерлар фаолият юритаётгани қайд этилган. Шундан 6.303 таси сутчилик, қолгани эса қорамолларни бўрдоқига боқишга йўналтирилган. Фермер хўжаликлари топшираётган маҳсулот салмоғи тобора кўпайиб бораяпти. Таҳлил шуни кўрсатадики, ҳар бир оилавий ферма ўтган йили 6,4 тонна сут топширган бўлса, мазкур кўрсаткич жорий йилнинг саккиз ойи мобайнида 5,1 тоннани ташкил этди. Бунда янгиликка қўл урган кишилар молларни бозорлардан сотиб олишаётганини ҳисобга олиш керак. Шу боис барча ерда эришилаётган натижа бир-биридан сезиларли даражада фарқ қилади. Келгусида фермерлар қарамоғидаги моллар зотини яхшилаш, туёғини кўпайтириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш ҳақида алоҳида бош қотириш лозим.

Ишбилармон кишилар ҳар қандай шароитда ҳам юқори кўрсаткичга эришиш мумкинлигини амалда исботлашмоқда. Масалан, Ромитан районидаги Ибн Сино номли жамоа хўжалиги аъзоси Ш. Файзиев оила аъзолари билан 50 бош қорамолни меҳр билан парвариш қилаяпти. Меҳнатсеварлар ўзларига ажратилган 5 гектар ерда мўл озуқа етиштиришмоқда. Ўтган йили 20 бош сигирдан шартнома асосида 78 тонна сут топширишга эришишди. 30 та сўқим гўштга ўтказилди. Шу хўжаликдаги Теша Тошев бошлиқ фермер хўжалиги довруғи вилоятда кенг ёйилган. Илғорлар тажрибаси, фан ютуқлари жорий этилиб, ички имкониятлардан унумли фойдаланилса, мурод ҳосил бўлади. Т. Тошев оила аъзолари билан бултур 50 тонна сут, 11 тонна гўшт топшириб, барчага намуна бўлганди. Бу йилги кўрсаткичлар янада салмоқли бўлади.

Хўжалик— шахсий, манфаати— умумий

Бахтга қарши баъзи иқтисодчилар ҳамон фермер хўжаликларига шубҳа билан қарамоқдалар. Улар жамоа ишлаб чиқаришига эътибор сусаяди, деб хавфсирамоқдалар. Айримлар эса ер етишмаслигини рўкач қилиб, янгиликка тўғаноқ бўлишаяпти.

Оилавий фермаларда йирик комплексларга нисбатан меҳнат унумдорлиги паст бўлиши табиий. Лекин янгиликни бўғиш тўғри эмас. Омад ишбилармонники. Шу ўринда бир мисол. Шаҳрисабз районидаги «Ўзбекистон Компартияси» давлат хўжалигининг Эргаш Маликов бошлиқ фермер жамоасида қарийб 100 бош қорамол бор. 42 таси соғин сигир. Ҳар куни улардан 350—400 килограмм маҳсулот олинмоқда. Бу ерда хашак ташиш, майдалаш, сигирларни соғиш, гўнг чиқариш ишлари механизациялаштирилган. Эргаш ака сутнинг ёғлилик даражасини аниқлайдиган асбоб ҳам сотиб олмоқчи.

Қизилтепа районидаги «Партия XXII съезди» колхозида С. Асадов номини алоҳида ҳурмат билан тилга олишади. Тиниб-тинчимас қалб соҳиби биринчилардан бўлиб янгиликни қўллади. У 100 бош қорамолга мўлжалланган молхона қурмоқда. Иш жараёнлари тўла механизациялашган. Демак, омилкорлар маҳсулот етиштириш салмоғини кўпайтиришдан ташқари унинг сифатини яхшилаш, таннархини арзонлаштириш хусусида ҳам ўйлашаяпти. Фикримизча, бу муҳим соҳада ечимини кутаётган қуйидаги муаммолар бор. Фермер хўжаликларини ташкил қилиш учун кредит маблағи беришда ва ем-хашак учун ер ажратишда нотекисликлар кўп. Янгилик ихлосмандлари биринчи навбатда қурилиш материаллари билан таъминланишлари керак. Механизация воситалари етишмайди. Ихлосмандларни зотли моллар билан таъминлашда амалий ёрдам кўрсатиш керак. Юқори кўрсаткичларга эришаётган кишиларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш ҳамма жойда бирдай эмас. Ана шу муаммолар ҳал этилса, янгилик кенг қанот ёзади. Бундан давлат ҳам, фермерлар ҳам катта фойда кўради.

Р. ҲАИИТОВ.

МЕҲНАТ МУШКУЛНИ ОСОН ҚИЛАДИ

Нишон районида фермерлик ҳаракати бундан икки йил муқаддам бошланганди. Дастлаб одамлар чўчиброқ ҳаракат қилишди. «Коммунист» давлат хўжалиги бўлим бошқарувчиси Шоймардон Хўжақулов юрак довутиб директор қабулига кирди. Фермер бўлишга аҳд қилганлигини маълум қилди. Шоймардон ака суяги меҳнатда қотган, бир сўзли инсон. Рўзнома ва ойномаларни берилиб мутолаа қилади. Ишга киришдими, албатта охирига етказади. У майда-чуйда гапларга парво қилмади.

— Йиллар мобайнида заҳматли меҳнат эвазига етиштирилган пахтамиз қаерларга, неча сўмдан сотилиши билан қизиқмадик, — дейди у. — Режа кетидан қувиб, иқтисодни унутдик. Бахтимизга бошимиз узра ҳурлик шамоли эсди. Энди меҳнат қилиб, роҳатини албатта кўрамиз.

Ш. Хўжақулов шартнома асосида 43 гектар ер ажратиб олди. 10 минг сўмга қорамол харид қилди. 5,5 гектар майдонда полиз экинлари етиштирди. Оила аъзолари билан қаттиқ меҳнат қилди. 134 тонна ўрнига 200 тонна ширин-шакар тарвуз топширди. Маҳсулотнинг бир килограмми ўрта ҳисобда 80 тийиндан ўтказилди.

10 гектар ерда йўнғичқа ўстирилди. У уч марта ўрилди. Сув танқислигига қарамасдан натижа чакки бўлмади. Шунингдек, гектаридан 25 центнердан арпа олинди. Бир гектарда эса помидор, ерёнғоқ, маккажўхори, резавор парваришланди. Энг муҳими, гўштга топширилган ҳар бир сўқимнинг тирик вазни 450—500 килограмм тош босди. Дастлабки муваффақиятдан руҳланган меҳнатсевар оила молхона, сомонхона, қўйхона қурди, трактор сотиб олди.

Жалол ЯХШИБОЕВ.

Давлатбиби Раззоқова (суратда) Сариосиё райониндаги Жума Пирназаров номли жамоа хўжалигининг энг тажрибали сигир соғувчиси. Кўп йиллик меҳнат фаолияти давомида олти нафар лаёқатли шогирд тайёрлади. У Ш. Янгибоева, Ш. Гулбоева, М. Қобилова каби оқ чашма соҳибалари билан басма-басига ишлаб, кунига ҳар сигирдан 10 килограммдан ошириб маҳсулот олмоқда.

Е. ХЎЖАМБЕРДИЕВ олган сурат.

● Қаҳрамон Мамадалиев механизаторлик касбига астойдил меҳр қўйган ёшлардан. У пахта йиғим-терими мавсумида Олтинкўл районидаги «Коммуна» жамоа хўжалигида ҳамкасбларига намуна бўлди. Ўз зангори кемасини моҳирона бошқариб, унинг бункеридан 120 тонна оқ олтин бўшатди. Моҳир техника жиловдори шу кунларда ғўзани карчёвка қилишда ва бошқа кузги қишки юмушларда фаол иштирок этаяпти.

СУРАТДА: илғор механизатор Қ. Мамадалиев.

Б. КАРИМОВ олган сурат.

ҲАР СОҲА ЭЪТИБОРДА

Қўшкўпир районидаги Ленин номли жамоа хўжалигида деҳқончилик ва чорвачиликни ривожлантириш билан бирга ижтимоий-маданий-маиший соҳаларга ҳам катта эътибор берилмоқда.

— Республикамиз Президентининг фармонига асосан хўжалик аъзоларини томорқа билан таъминламоқдамиз, — дейди бошқарув раиси Комил Дурдиев. — Аҳолига шундай ер ажратилиши муносабати билан хўжаликнинг экин майдонлари 250 гектарга камайди. Аммо ялпи даромад озайгани йўқ. Ўтган йили 4 миллион 825 минг сўмни ташкил этганди. Жорий йилда бундан кўпроқ бўлади.

Колхозчиларнинг озиқ-овқат маҳсулотларига эҳтиёжларини қондириш мақсадида талай ишлар амалга оширилмоқда. Балиқ урчитиш, аҳолининг шундай неъматга бўлган талабини қондириш ниятида Шўркўлни асл ҳолига келтириш чоралари кўрилаяпти. Астойдил ҳаракат беиз кетмаяпти. Бу ердаги сув олдинги ҳолатига келтирилди. Балиқлар кўпайтирилмоқда.

Хўжаликда меҳнаткашларнинг унумли ишлашлари ва кўнгилли дам олишлари учун қулайлик яратилмоқда. Жажжи ўғил-қизлар етарли жиҳозланган боғчаларда тарбияланишаяпти. Маданий-оқартув ишлари ҳам чакки эмас. Маданият уйи, қироатхона, дўконлар, алоқа бўлими эл хизматида.

Яхши дам — меҳнатга ҳамдам. Хўжаликда яратилаётган қулайликлар меҳнат аҳлининг яхшироқ ишлашига хизмат қилмоқда.

Ш. АЛМУРОДОВ.

Яна нон ҳақида

УВОҒИ КЎЗГА ТЎТИЁ

Комбинатимиз Пешку райони ҳудудида истиқомат қилаётган қарийб 65 минг аҳолига ҳалол хизмат кўрсатиб келмоқда. Нон тайёрлаш цехларида ўз касбининг усталари меҳнат қилишади. Улар ҳар куни 10 минг дона оби нон, 500 килограмм булочка, 5,5 тонна буханка нони тайёрлаб, савдо дўконларига жўнатадилар. Қизартириб пиширилган, бўрсилдоқ, мазали неъматимиз барчага манзур бўлаяпти.

Дала меҳнаткашларидан ҳам тобора кўплаб буюртмалар тушаяпти. «Октябрь», «Москва», «Ленинизм», Ибн Сино номли, Фрунзе номли, Алишер Навоий номли, Ш. Эргашев номли жамоа хўжаликларининг талаб ва истакларини инобатга олиб, ана шу колхозлар ҳудудида новвойхоналар очганмиз.

Сир эмас, қишлоқ кишилари пазанда бўлишади. Уларга манзур бўладиган нонлар тайёрлаш усталаримиздан маҳорат талаб қилади. Бугун район ҳудудидаги хўжаликларда корхонанинг 19 цехи маҳсулот бераяпти. Қишлоқ меҳнаткашлари новвойхоналардан тотли неъмат харид қилиб, уйларига қайтаётганликларини кўриш бизга ҳузур бағишлайди. Негаки, аввало маҳсулотимиз одамларга манзур бўляпти, иккинчидан дала меҳнаткашларини нон ёпишдек сермеҳнат ишдан халос қилиб, вақтини тежашга имкон яратиб беряпмиз. Яқин кунларда «Ўзбекистон», Охунбобоев номли, Куйбишев номли жамоа хўжаликларида янги новвойхоналарни ишга тушириш режалаштирилган. Мақсадимиз барча колхоз ва совхозларда ўз нуқталаримизни очиб, район аҳолисининг нон маҳсулотларига бўлган талабини тўла қондиришга эришишдир. Жорий йилнинг ўтган ўн ойида корхона меҳнат аҳли харидорларга 1.100 тоннадан зиёд маҳсулот етказиб бериб, режани 109 фоизга адо этди. Эл-юрт олқишига сазовор бўлаётган новвойлар номини ҳурмат билан тилга оламиз. А. Раҳимов, Д. Баҳронов, Р. Тошев, А. Рўзиев, А. Азимов, Б. Муллаев, Қ. Ражабов, Н. Рўзиев, А. Бердиев, Р. Акрамовлар корхонамиз фахридирлар. Зарбдорлар тажрибаларини ёшларга қунт билан ўргатишаяпти.

Районимиз ҳудудида 34 та ўрта мактаб, 32 та мактабгача тарбия муассасаси бўлиб, уларда 11 мингдан ортиқ ўғил ва қизларимиз тарбияланаяптилар. Очиқ эътироф этиш керак, биз улардан қарздормиз. Қанд, тухум, шакар, майиз каби масаллиқлар етишмаётганлиги туфайли ёшлар хуш кўрадиган маҳсулотлар жуда оз миқдорда тайёрланаяпти.

Умид қиламизки, бу вақтинчалик, бозор иқтисодиёти эрта-индин ижобий қирраларини намоён қилади.

Нон—бебаҳо неъмат, увоғи кўзга тўтиё. Бир кун дастурхонимизга тортилмаса, қизиқ ҳолатга тушамиз.

Минг афсуски, кўпгина одамлар бебаҳо неъматни эъзозлаш хусусида оғиз кўпиртиришади-ку амалда ундан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳақида жиддий ўйлашмайди. Нонни қанчалар исроф бўлаётганлиги ва гуноҳга ботаётганлигимизга ишонч ҳосил қилиш учун исталган ошхона ёки тўйхонага ташриф буюриш кифоя. Яқинда бир киши ҳузуримга келиб, тўй қилажагини, шу боис минг дона нон ёптирмоқчи эканлигини айтди. Режа билан иш қилишни, исрофгарчиликка йўл қўймасликни маслаҳат бердим. У маъқул ишорасини қилди. Тасодифни қарангки, ана шу тўйда иштирок этиш насиб этди. Дастурхонда нонлар сероб. Меҳмонлар туриб кетишлари билан ҳамма нарса йиғиштирилиб, янги ташриф буюрганларга қайтадан дастурхон ёзилаяпти. Идишларда уйилиб ётган ноз-неъматни кўриб эзилиб кетдим. Буғдой уруғини кўкартириб, ун тайёрлаб, бўрсилдоқ неъматни дастурхонга тортгунча озмунча меҳнат қилинадими? Ахир, қачонгача совуққонлик, масъулиятсизлик қиламиз? Касалхоналардаги ошхоналарга бориб, аҳвол билан танишсангиз ҳайратдан ёқа ушлайсиз. Муҳим ишга ҳамма бир ёқадан бош чиқариб киришмас экан, натижа бўлмайди.

Кўпгина молларнинг нархи ошиб бормоқда. Жумҳурият раҳбариятининг одил сиёсати туфайли нон бизда ниҳоятда арзон. Бунда аввало ўзбек оилаларининг кўпболалилиги, кам даромадлилиги инобатга олинган. Биз эса олижанобликка кечирасизу, нонкўрлик билан жавоб бераяпмиз. Фараз қилинг, республикада истиқомат қилаётган 21 миллион аҳоли кунига 5 граммдан (баъзилар 500 грамм) бебаҳо неъматни исроф қилса, бир кунда 100 тонна нон исроф бўлар экан. Ана энди хулосани ўзингиз чиқаринг.

С. ФАЙЗИЕВ,

Пешку нон комбинатининг директори.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ХАЛҚАРО УЧРАШУВ

ПАРИЖ. (**ТАСС мухбири Сергей Батирев**). Бу ерда бошланган халқаро учрашувда жаҳоннинг 60 мамлакатидан келган 1700 га яқин парламент аъзоси, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ҳамда суд идораларининг ходимлари қатнашмоқдалар. Жиноятчиликка, бангиликка қарши кураш, йирик шаҳарларда одамлар ҳаёти хавфсизлигини таъминлаш ана шу учрашувнинг асосий мавзусидир.

Учрашув қатнашчиларининг фикрига қараганда, бу анжумандан асосий мақсад жиноятчиликка қарши кураш сингари муҳим соҳадаги халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлашдан иборатдир. Турли мамлакатлар олдида турган муаммолар тобора бир-бирига кўпроқ ўхшаб кетяпти.

Ана шу муаммоларни ҳал этишнинг қайси йўлига кўпроқ ишонса бўлади? Франция ички ишлар вазири Филипп Маршан учрашувни очиб, жиноятчиликка қарши курашда қатағон чоралари зарур восита бўлиб келган ва бундан кейин ҳам сақланиб қолиши муқаррардир, деб айтди. Бироқ, жамият жиноятчиликнинг ижтимоий илдизларини қўпориб ташлашга интилмаса, уни бостириш юзасидан кўрилган бирорта тадбир ҳеч қандай самара бермайди, давлат ана шу мақсадларга тобора кўпроқ маблағ сарфлашига тўғри келади. Мажбурлаш чоралари самарали равишда жиноятларнинг олдини олиш билан уйғунлаштирилмоғи лозим.

Франция миллий мажлиси депутати, шаҳарларда хавфсизлик учун кураш маҳаллий ҳокимият органлари Европа анжуманининг раиси Жильбер Бонмэзон ҳам шундай фикр билдирди. Қатағон чора-тадбирлари кейинги ўн йилликда жиноятчиликнинг камайишига олиб келмаганини таъкидлашга тўғри келади, деди у.

Ҳозирги анжуман чоғида чиқариладиган якун ва хулосалар БМТга аъзо бўлган мамлакатлар ички ишлар вазирларининг жиноятчиликнинг олдини олиш муаммосига ва одил суд вазифаларига бағишланган учрашуви қатнашчилари эътиборига тақдим этилади.

СЎНГГИ СОАТДА

● ВАШИНГТОН. АҚШ Президенти Жорж Буш сешанба куни СССР Президентининг фармони билан Эдуард Шеварднадзе СССР ташқи алоқалар вазири этиб тайинланганини табриклади.

Бу ерга ташриф буюрган СССР Президенти ҳузуридаги сиёсий маслаҳат кенгашининг аъзоси Александр Яковлев билан учрашув олдидан Президент Буш журналистларнинг Совет раҳбари бу қарорини шарҳлаш тўғрисидаги илтимосига жавобан бундай деди: «Биз уни яхши биламиз ва самимий ҳурмат қиламиз... Бу мамлакатда Шеварднадзенинг дўстлари кўп... Биз у билан мустаҳкам мулоқотда иш олиб борамиз».

● БЕЛГРАД. Ғарбий Европа иттифоқи Вазирлар Кенгаши яқинда қабул қилган қарорга мувофиқ Югославия соҳилларига ҳарбий кемалар эскадрасини юбориш учун ҳеч қандай асос йўқ. ЮСФР раёсатининг сешанба куни бўлиб ўтган мажлисида шу ҳақда айтилди.

Илгари хабар қилинганидек, Ғарбий Европадаги бир қанча мамлакатлар ҳукуматларининг бошлиқлари Буюк Британия, Италия ва Франциянинг биттадан ҳарбий кемани Югославиядаги машҳур тарихий обида — Дубровник музей шаҳри районига юбориш ташаббуси билан чиққан эдилар. Бу кемалар ёрдамида шаҳар аҳолисига инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш учун денгиз кемалари меъёрий ўтишини таъминлаш кўзда тутилган.

ЮСФР раёсатининг мажлисида ҳозирги вақтда Дубровник портига хорижий кемалар ҳеч қандай тўсқинликсиз кираётганлиги, Югославия ҳарбий-денгиз флоти уларни бемалол ўтказиб юбораётганлиги таъкидланди.

● ВАШИНГТОН. АҚШ конгресси сенатининг ташқи ишлар комитети сешанба куни Европадаги оддий қуролли кучларга доир шартномани тасдиқлашга розилик беришни сенатга бир овоздан (ҳозир бўлган 18 сенаторнинг ҳаммаси) тавсия қилди. Бу битим ўтган йилнинг 19 ноябрида Парижда НАТО ва ўша вақтда мавжуд бўлган Варшава шартномаси ташкилотига аъзо бўлган 22 мамлакат раҳбарлари томонидан имзоланган бўлиб, унда Европа мамлакатлари, шунингдек Қўшма Штатлар ва Канада қурол-яроғларини тубдан қисқартириши кўзда тутилган.

Европадаги оддий қуролли кучларга доир шартномани яқинда муҳокама қилиш жараёнида сўзга чиққан Ж. Буш маъмуриятининг юқори лавозимли вакиллари тузилган битим сўнгги ўнлаб йиллар ичида Европадаги оддий қурол-яроғлар даражасини энг кам миқдорга тушириш имконини беради ва текширишнинг ишонарли тартибини таъминлайди, деб таъкидладилар. Маъмуриятнинг фикрича, шартнома Шарқий Европа ва СССРда туб ўзгаришлар бўлаётган даврда Европа мамлакатлари ва АҚШ хавфсизлигини таъминлашга қўшилган катта ҳисса бўлади.

Сўнгги ҳафталарда шартномани кўриб чиқиш чоғида Европада жойлашган ва ўзларини мустақил, деб эълон қилган собиқ Совет республикалари шартномага риоя қиладими деган масала фаол муҳокама қилинди. Маъмуриятнинг расмий кишилари иттифоқ раҳбарияти ва республикалар вакилларининг баёнотига асосланиб бундай республикалар шартномага риоя этадилар, деб жавоб қайтардилар. Шунга қарамай комитет шартномани тасдиқлаш учун шарт қўйди, АҚШ маъмурияти Москвадаги марказий ҳукуматдан ўзларини бутунлай мустақил, деб эълон қилган республикалар билан келгусида мувозий битимлар тузишга эришсин, деб таклиф қилди.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТЛАР БИЛАН МУЛОҚОТ

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Уйсизларга ёрдам кўрсатиш миллий ташкилотлари Европа федерацияси «умумий бозор» мамлакатлари уй-жой ҳуқуқи тўғрисидаги қонунлар қабул қилиниши учун ҳаракат қилиш ниятидадир. Федерация вакили Мэри Коллинз бу ерда сешанба куни журналистлар билан учрашувда шундай деди: биз уй-жой ҳуқуқи яхшироқ уй-жойга эга бўлиш ҳуқуқини билдиради, деб ҳисоблаймиз.

Учрашув чоғида Европанинг гуллаб яшнаётган пойтахтларида уч миллионга яқин киши уй-жойга жуда муҳтож эканлиги таъкидланди. Шу кунгача дайдилик учун жазо бериладиган ўрта аср қонунлари амал қилаётган Бельгиянинг ўзида бу йил 600 га яқин уйсиз суд қилинди. Яна мингга яқини қамоқхонага тушишга тайёр, улар қандай бўлмасин бирон-бир бошпанага эга бўлишни хоҳлайдилар. Лондонда ва Парижда эса маъмурлар уйсизларга умуман эътибор бермайдилар.

Айни вақтда Европа ҳамжамияти мамлакатларида уй-жой қурилишига ҳукумат харажатлари кескин қисқариб кетмоқда. Уйсизларга ёрдам кўрсатиш миллий ташкилотлари Европа федерациясининг фикрига қараганда, Лондон ва Париж сингари шаҳарларда бошпанасизлар сони янада кўпаяди.

МОНГОЛИЯГА ҚОҒОЗ БЕРИЛМАЙДИ

УЛАН-БАТОР. (ТАСС мухбири Александр Чернов). Бу йил Монголия Совет Иттифоқидан 460 тонна қоғоз олди, бироқ, у қоғознинг атиги 80 тоннаси учун ҳақ тўлади. Шу сабабли СССР мамлакатимизга қоғоз етказиб беришни тўхтатди, деди МХР Савдо ва саноат вазирлиги «Разноимпекс» бирлашмаси бош директорининг биринчи ўринбосари Б. Тумэнбаяр.

Икки мамлакатдаги жуда ночор аҳволни ҳисобга олганда, деди у, маҳсулот етказиб берувчилар бу ишга атайин тўсқинлик қилмаётган бўлсалар керак. Директор ўринбосарининг сўзларига қараганда, Совет таъминот ташкилоти махсус ҳисоб варақалари асосида ҳисоб-китоб қилишга розилик берган. Бироқ, маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналар эркин алмаштириладиган валюта ҳисобидан ҳақ тўланишини талаб қилишмоқда. Маҳсулот баъзи турлари, жумладан ўқув дафтарлари, картон етказиб бериш қатъиян рад этилди.

Монголия давлат банки 1 ноябрдан бошлаб махсус ҳисоб варақалари бўйича тўловлар 15 тугрик (расмий курси 1:40) тугрик учун 1 америка доллари ҳисобидан амалга оширилади. Расмий курс бўйича эса ҳозир бир тонна қоғознинг нархи 31 минг 740 тугрик туради. Юзага келаётган вазиятда, деди Б. Тумэнбаяр «Ардин эрх» рўзномаси мухбири билан суҳбатда, рўзнома таҳририятининг кўпчилиги қоғоз қийматини тўлай олмайдилар. Бундан ташқари келаси йилдан матбаа нашрларини ташиш нархини уч баравар кўпайтириш режалари бор. Бу эса нашрларнинг нархига таъсир қилади ва обуначилар сони камайишига олиб келади.

ҲИНДИСТОН ЧОЙИ

ДЕҲЛИ. (ТАСС мухбири Андрей Черепахин). Ҳиндистон бу йил чой барги ҳосили ҳар йилдагидан ҳам мўл бўлишини кутмоқда. ПТИ ахборот бошқармасининг ёзишича, чой етиштирувчи ва ишлаб чиқарувчи компанияларнинг маълумотларига қараганда шу йилнинг охиригача Ҳиндистонда 735 миллион килограмм чой барги терилади.

Шу йилнинг январь-сентябрь ойларида чой барги териш натижалари ана шундай хулоса чиқаришга асос бўлмоқда. Шу даврда, деб ёзади ПТИ ахборот бошқармаси, чойзорларда 546 миллион килограммдан ортиқ чой барги терилди, бу ўтган йилнинг шу давридагидан 22,5 миллион килограмм кўп. Бу чойзорлар унумдорлиги анча ошганлиги билан изоҳланади, 1990 йилда эса чой ҳосили режалаштирилган миқдорда бўлмаган эди. Бу йил мамлакат шимолидаги Ассом ва Ғарбий Бенгалиянинг, жанубдаги Тамилнад, Карнатаки ва Кераланинг чой етиштирувчи районларида ўтган йилги кўрсаткичлардан икки баравар ўзиб кетиладиганга ўхшайди. Шу муносабат билан халқаро чой ким ошди савдосида ва Ҳиндистоннинг ўзида ҳам чой нархининг пасайиши сезилмоқда, деб ёзади ахборот бошқармаси.

МАҲСУЛОТ КАМАЙДИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). АҚШда мана уч ойдан бери сурункасига саноат ишлаб чиқариши амалда кўпаймаяпти. Америка корхоналарининг ишлаб чиқариш қувватлари эса шу йилнинг октябрь ойида 79,6 фоизгача камайди. Ваҳоланки, бу кўрсаткич сентябрь ойида 79,8 фоизни ташкил этганди. АҚШ марказий банки вазифасини бажарувчи федерал заҳира тизими шуни маълум қилди.

1990 йилнинг сентябри билан 1991 йилнинг март ойи ўртасида, дейилади федерал заҳира тизимининг хабарида, «саноат ишлаб чиқариши кескин қисқарди». Шундан кейин у кўпайгани йўқ. Мамлакатда фаол ишбилармонликнинг энг муҳим кўрсаткичларидан бири — турли хилдаги автомобиллар, шунингдек уларнинг эҳтиёт қисмларини ишлаб чиқариш ҳам қисқарди. Шу йилнинг баҳор фаслига нисбатан энергия манбалари ишлаб чиқариш ҳам кескин камайди. Қўшма Штатларда 1988—89 йилларда ишлаб чиқариш қувватларидан умуман жуда юқори даражада (85 фоиз) фойдаланилган эди, 1982 йилда эса жиддий таназзул рўй бериб, бу кўрсаткич 71,8 фоизгача қисқариб кетди.

Бинобарин, маъмурият америкаликларни «иқтисодиётни янада яхшироқ ривожлантириш учун пойдевор қўйилганига» ишонтирмоқда.

ТИНГЛАНМАГАН НИДО

Ўзбек халқи азал-азалдан она заминни ардоқлаб келган. Шунинг учун ҳам у бағри кенг далага талпинади. У қайси касб эгаси бўлмасин, барибир унинг ота мерос иккинчи касби бор: бу — деҳқончилик.

Шу боис ҳам халқимиз қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига деярли муҳтожлик сезгани йўқ. Тўғри, қимматлашгани рост.

Бу эса деҳқоннинг айби эмас. Давр тақозоси.

Муҳарририятимиз почтасига келаётган юрак нидолари битилган мактублар бунинг исботидир. Улар энг сўнгги суянч сифатида рўзномамизга мурожаат қилишган. Ўйланиб қоласан киши, халқ орасидан чиққан халқ «саркор»лари наҳотки улар дардига малҳам бўлишмаса?!

«Мен Қува район М. Обидов номли жамоа хўжалигида яшайман, — деб ёзади — **М. Мамасиддиқов.** — Чернобиль ҳалокати асоратларини тугатишда иштирок этдим. Шу муносабат билан менга колхоз томонидан енгил автомашина «Запорожец» ажратилган эди. Аммо бир йилдан буён машинани ололмай овораман. Райижроқўм раҳбарларига учрасам улар нуқул «машиналар гўшт топширганларга бериладди» — дейди. Айтинг-чи, менга қачон машина бериладди?».

Шунингдек, шу колхозда истиқомат қилувчи яна бир муштариймиз, меҳнат фахрийси **Эргаш ВАЛИЕВ** ҳам **райижроқўм ходими А. МАЛЛАБОЕВ**нинг эътиборсизлиги туфайли ҳануз машина ололмай сарсон бўлаётганлиги ҳақида куйиниб ёзган.

Биз бу икки шикоятни текшириб, чора кўриш учун тегишли идораларга юбордик. Ўйлаймизки, бу ҳақли талаб одилона ҳал этилади.

Бундан ташқари муштарийларимизнинг кўпи қишлоқ жойларида ёрдам пули берилмаётганлиги ҳақида ёзишган.

«Култусун қишлоқ Кенгаши ходими Тўра Дўсбоев, «ишламайдиган одамларга бериладиган компенсацияни олиш учун уларда паспорт бўлиши керак» — дейди. Давлат идоралари томонидан берилган справкалар, туғилганлиги ҳақидаги гувоҳномалар ҳақиқий ҳужжат ҳисобланмас эмиш. «Қизимиз мактабни битирган. Лекин ёши етмаганлиги учун паспорт олгани йўқ. Шу сабабли унга компенсация пули берилмаяпти» — деб ёзади **Пайариқ районидаги Киров номли совхоздан Х. ҲАҚҚУЛОВ.**

Шу мазмунда **Челак район Куйбишев номли колхоздан М. ҚОДИРОВ, Ҳамза район висол кўчаси, 17-уйда истиқомат қилувчи М. МАҲМУДОВА**лар ҳам арзнома йўллашган.

Бундай хатларни ўқиганингда негадир вужудингни ачиниш ҳисси чулғаб олади. Бечораҳол қишлоқ аҳлига мадад қўлини чўзиш ўрнига улардан нимадир таъма қилаётган нафсгадоларига нисбатан нафратинг қўзийди. Ўзингча бу шахсиятпарастликнинг, оқибатсизликнинг илдизини қидирасан. Уларни инсофли, диёнатли бўлишга чорлайсан. Аммо, бу ҳолат бедаво дард мисоли кундан-кунга газак олаверади.

Шуниси ачинарлики, айрим ҳолларда танқидий мақолалар рўзнома саҳифаларида эълон қилинса ҳам, баъзи бир мутасадди ўртоқлар сукут сақлашади. Гўё уларга тегишли эмасдай.

«Ҳурматли муҳарририят! «Қишлоқ ҳақиқати»нинг 20 сентябрь сонида чоп этилган «БЕРМАСНИНГ ОШИ ПИШМАС» сарлавҳали танқидий мақоладан кейин ҳам масъул ташкилотлар бу иш юзасидан ҳеч қандай чора-тадбир кўраётганлари йўқ. Мен вилоят, район раҳбарларининг бундай сукутидан мутлақо норозиман» — деб ёзади **Ғузор район Эркин кўчасида яшовчи кўп болали она Д. МАНСУРОВА. — Райижроқўм раиси П. МИРЗАЕВ** қинғир ишларни ёпти-ёпти қилиш мақсадида, силлиққина ишлаб турган вазифасидан кетди. Чунки, бу ёғи тўрт томондан қисилиб қолган эди-да. Лекин у тезда Куйбишев номли давлат хўжалигига директор этиб тайинланди.

Ўз-ўзидан савол туғилади. Хўш П. Мирзаевни қайси хизмати учун давлат хўжалигига раҳбар этиб тайинлашди? Иш давридаги қинғир ишларию олган ҳайфсанлари учунми?..».

Ўринли эътироз. Гарчи замон ўзгараётган бўлса-да, жамиятимиздаги мавжуд буқаламунларнинг кирдикорларига тўла чек қўйишнинг сира имкони бўлмаяпти чоғи. Улар ўзгаришлар замонида ҳам, ўзига хос қиёфада кўпчиликни доғда қолдираётганлиги сир эмас. Агар бу ҳол давом этар экан, деҳқон бундан кейин ҳам оёғидаги эски чориғини судрайверади. Янгисини олиш учун эса чўнтак чатоқ, бугунги нарх-наво чаёндек чақиб олаётир. Чайқовчи, олибсотарга кун туғди. «Тижорат» деб аталмиш дўконми ёки оддий дўконми қай бири бўлишидан қатъий-назар, уларнинг эшигидан кирмасингданоқ қутинг ўчади. Эҳтимол эгасиз, назоратсиз, қаровсиз, инсофсиз бозор муносабати шу бўлса керак.

Дўконлардаги қимматчиликка қараб деҳқон бозорида ҳам нарх-наво кўтарилмоқда. Қишлоқ кишиси не қилсин, йил-ўн икки ой тер тўкиб, етиштирган маҳсулотини сув текинга сотиб кетсинми? Қачонки, ўз талонига ҳам дўкондан арзон нархда чит сотиб ололмаса.

Авваллари Ҳиндистондан келтирилган чойнинг бир килограмми дўконда 8—10 сўм, чайқовда 15 сўмгача топиларди. Энди-чи? «Тижорат» деб аталмиш дўконларда унинг 250 граммини сурбетларча 21 сўмдан сотишмоқда. Ўйлаб кўринг, шу нархда унинг 1 килограммини 84 сўмга сотиб олишга бечора деҳқон қандай чидасин.

Ўзи боқиб семиртирган бир бош ҳўкизини бозорда аранг 3 мингга сотар. Аммо, унинг терисидан тайёрланган бир дона «куртка» худди ўша «Тижорат» дўконида 6—7 минг сўмга нархлаб қўйилган. Уни қайси пулдор кияркин? Текиндан, ҳаром-хариш йўллар билан пул топган бир олифта-да, албатта.

Ҳақли савол туғилади: нега савдо дўконлари, чайқов бозорлари назоратсиз, эгасиз бўлиб қолди?

Келинг, азиз муштарийларимиз, шу саволга биргалашиб жавоб излайлик.

Фарҳод АЛИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЎЗ ЙЎЛИГА ЭГА

Мен «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига 1992 йил учун биринчилар қаторида обуна бўлдим. Чунки у ўз услуби, ўз йўлига эга рўзнома. Айниқса, қишлоқ ҳаётини ёритишда унинг аҳамияти беқиёс. Саҳифаларида мутахассисларнинг иш тажрибаларини, маслаҳатларини, ютуқларини оммалаштиради. Ўз ишига масъулиятсиз, шахсиятпараст раҳбарларни изчил танқид остига олади.

Мисол учун рўзноманинг шу йил 17 август сонида босилган «Ишбилармонлар» сарлавҳали мақолада Булунғур районидаги Ҳамид Олимжон номли совхоз директори Амир Пардаевнинг иш тажрибаси ёритилган бўлса, 30 август сонида «Гулқайчи» рукни остида эълон қилинган «Қолган ишга қор ёғар» сарлавҳали мақолада Қибрай районида мактаблар қурилиши қониқарсиз олиб борилаётганлиги танқид остига олинади. Амина Қодирова қаламига мансуб «Буюк зот» сарлавҳали мақолада эса энг долзарб муаммолардан бири — аёллар фожиаси ҳақида фикр юритилган. Мавзуларининг рангбаранглиги, рўзноманинг кенг қамровли эканлигидан далолатдир.

Шуниси диққатга сазоворки, кейинги пайтда ҳуқуқ-тартибот, жиноятчилик ҳақида рўзнома саҳифаларида қатор мақолалар эълон қилинди. «Соҳилдаги қотиллик», «Эл ишончи муқаддас» сарлавҳали мақолалар шулар жумласидандир. Бундан ташқари «Сиз йўллаган мактублар», «Табиат ва инсон» саҳифаларида ва «Шарқнинг буюк мутафаккирлари» рукни остида берилаётган мақолалар ҳам халқ дардига ҳамоҳанглиги билан эътиборни тортади.

Мен, бир муштарий сифатида рўзноманинг келгуси йиллардаги одимлари ҳам қутлуғ бўлишини тилайман.

Хушбоқ ОМОНОВ,
Қибрай райони.

МУЛОҚОТГА МАРҲАМАТ!

Маълумки, 1991 йилнинг 18 сентябридан бошлаб рўзномамизга дастлаб Ўзбекистон Республикаси ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, кейинроқ «УЗПЛОДООВОШЧВИНПРОМ» концерни ва ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ муассис бўлди. Бу жуда катта шараф ва айни пайтда жуда катта масъулиятдир. Энди «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси барча қишлоқ меҳнаткашларининг, мева-сабзавот маҳсулотларини тайёрлаш ва қайта ишлаш корхоналари ишчи-хизматчиларининг, шунингдек, Адлия вазирлиги таркибига кирувчи ва бошқа ҳуқуқни ҳимоя қилувчи барча органлар ходимларининг ҳам рўзномасидир. Шундай экан, унинг номи мазмунига монанд бўлмоғи керак.

Рўзномамиз номини ўзгартирамиз. Азиз муштарийларимиз, деҳқону соҳибкор, ижодкору зиёкор, олиму ҳуқуқшунос, ҳамқишлоғу ҳамшаҳарларимиз! Рўзномамиз Сизу бизники, ҳаммамизники бўлмоғи учун уни қай ном билан атамоқ керак? Хатларингизни кутамиз.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси 32-уй, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» рўзномаси.

МАЗМУНИГА МОНАНД БЎЛСИН

«Қишлоқ ҳақиқати» республикамизда асосий рўзномалардан бири ҳисобланади. Ҳозирги пайтда республика рўзнома ва ойномаларининг номларини ўзгартириб, уларнинг мазмун-мундарижасини яхшилашга оид истаклар билдирилмоқда. Бу бевосита «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига ҳам тааллуқлидир. Унинг кейинги даврдаги саҳифаларида ҳуқуққа оид муаммолар кўтарилмоқда. «Қонун номи билан» деб аталган махсус саҳифада озми-кўпми қизиқарли материаллар берилмоқда. Республикамизни мустақил демократик, ҳуқуқий давлат сифатида қарор топтириш учун ҳуқуқ илми ташвиқотига эътиборни тубдан ўзгартириш кундалик ҳаёт талабидир. Республикада биронта ҳам ҳуқуқий рўзнома ёки ойнома нашр қилинмайди. Мустақил давлат алоҳида ҳуқуқий нашрга эга бўлмоғи керак.

Маълумки, Ўзбекистон республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон республикаси Адлия вазирлиги «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг муассисларидир. Муассислар ва муштарийларнинг эътиборида бўладиган рўзномани ҳам сифат жиҳатидан, ҳам мазмун жиҳатидан шакллантиришда журналистлар жамоаси юксак масъулиятни ҳис этаётганликлари аниқ. Ҳозирги вақтда илмгоҳимиз олимларидан кўплари рўзномага обуна бўлдилар.

Бозор иқтисодиёти шароитида рўзномаларнинг тақдири ҳал бўляпти. Ушбу шароитда фақат аҳолининг диққатини жалб этадиган, халқимиз севиб ўқийдиган рўзномаларни сақлаб қолиш мумкин.

Ҳар бир республикада чиқадиган рўзнома бири иккинчисини такрорламайдиган, ўзининг асл номига мувофиқ бўлган саҳифаларни бериши тобора заруриятга айланмоқда. Аммо, республикамиз рўзномаларини варақлаб ўқир эканмиз, унда бир-бирини такрорлайдиган материаллар тез-тез учраб туради. Бу муштарийларнинг рўзномага нисбатан қизиқишини пасайтиради. Айниқса, ҳозир Ўзбекистоннинг мустақил демократик ҳуқуқий давлат сифатида эътироф қилинганлиги сабабли рўзномаларда мустақилликнинг турли томонларини, шу жумладан, ҳуқуқий таянчини мустаҳкамлашга қаратилган мазмунан бой саҳифалар берилиши жуда муҳимдир. Халқимизнинг ҳуқуқий онгини шакллантиришда оммавий воситаларнинг, шу жумладан, рўзноманинг аҳамияти жуда муҳимдир. Рўзнома ҳуқуқий маърифат тарқатувчи бўлиши керак.

«Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг номини ўзгартириш масаласи бўйича турли фикр ва мулоҳазалар билдирилаётир. Рўзнома муассислари доирасини эътиборга олиб, уни бевосита ҳам ҳуқуқий, ҳам хўжалик характерига эга бўлган оммавий ахборот воситасига айлантириш зарурдир. Бизнинг фикримизча, рўзномани «ХЎЖАЛИК ВА ҲУҚУҚ» деб номлаш мақсадга мувофиқдир. Чунки, ҳақиқий бозор хўжалигини шакллантириш бевосита ҳуқуқий воситаларнинг таъсирчанлигига ҳам кўп жиҳатдан боғлиқдир. Республикамиз иқтисодининг асосий соҳаси қишлоқ хўжалигидир. Бу соҳада бозор иқтисодини қарор топтириш жуда муҳим бўлиб, тақчиллик шароитида аҳолининг қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини тўлароқ қондириш биринчи галдаги вазифа қилиб қўйилган.

Ҳозирги вақтда қишлоқ хўжалигида янги «бозор тузилмалари» шаклланмоқда. Шу сабабли улар хўжалик фаолиятида тартиб ўрнатишни, қонунларнинг самарадорлигини оширишни талаб қилмоқда.

Илмгоҳимизда бир неча ўн йиллардан бери ҳуқуқий рўзнома ва ойномани нашр эттириш тўғрисида илмий кенгашларда таклифлар киритилди. Шу жумладан, ҳуқуқшунослар уюшмаси номидан ва Самарқанд Давлат дорилфунунининг ҳуқуқшунослик куллиёти мутахассис олимлари томонидан ҳам бу истаклар матбуотда бир неча маротаба билдирилди. Ҳуқуқшуносларнинг бу борадаги истагини рўёбга чиқариш, ҳуқуқий билимни республикада илк бор оммалаштириш учун хизмат қилишни ният қилган «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси жамоасининг 1992 йилги ишларига барака тилаймиз.

Ш. РЎЗИНАЗАРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ илмгоҳи бўлинмаси мудири, ҳуқуқшунослик фанлари номзоди. М. УСМОНОВ, Ш. ҲАКИМОВ, О. ОҚИЛОВ, ҳуқуқшунослик фанлари номзодлари. Э. САТТОРОВ, илмий ходим.

Бободеҳқонга таъзим

Оламга деҳқондир падар беминнат,
Унинг ҳоки пойи ёқутдан қиммат.

Ҳар гал деҳқон ва у яратган ноз-неъматлар ҳақида ўйлаганимда халқимизнинг юқоридаги бебаҳо ҳикмати хаёлимдан ўтади. Бахтиёр ўйга толаман. Ҳақиқатан ҳам шундай дея, бу гапнинг тўғрилигига яна бир бор иқрор бўламан. Кўз олдимдан она юртим, меҳнатсевар деҳқон халқим ўтади. Шоирлар айтганидек тупроғи зар, суви гавҳар, қуёши мунаввар диёрда яшаётганимдан, шу саҳий заминнинг ҳақиқий қадрдони бўлган деҳқон фарзанди эканлигимдан фахрланаман.

Яна шунга қувонаманки, оламда одилу золим шоҳлар ўтиб кетар эканлар, уларнинг тузумлари, салтанатлари ҳам барҳам топаркан. Аммо деҳқон орзуси, унинг ҳаракати, яратувчилик меҳнати абадий экан.

Қолаверса, Ўзбекистонни тиклаб турган омилларнинг ичидаги энг буюги ва ҳаммага суюги ҳам Бободеҳқондир.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг азиз ижодкорлари!

Сизлар ишлаётган рўзнома менга шунинг учун қадрлики, у ташкил топган кундан то ҳанузгача, ана шу деҳқонга, далаларимиздаги ҳокисор меҳнаткашларга ҳамнафас бўлиб келмоқда. У кўп ёзди. Оммага, хусусан деҳқонга маъқул, хўп ёзди. Бу ҳақда рўзноманинг янгиланаётган номига муносабат билдираётган жуда кўплаб жонкуяр ўлкадошларимиз батафсил ёзишди. Бугун улар фикрини такрорлаб ўтиришим ўринли бўлмас. Чунки рўзномада кейинги пайтларда бўлаётган талайгина ўзгаришлар, шундай қалтис иқтисодий танглик ҳолларида муассисларнинг кўпайиши бир муштарий сифатида менда катта ишонч уйғотмоқда.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг номини ўзгартиришга келганда шуни айтмоқчиманки, бу номнинг ўзи табаррук. Аммо давр ўзгармоқда. Шунингдек унинг муассислари кўпайди. Шунинг учун уни «ЖУМҲУРИЯТ ҲАҚИҚАТИ» деб ўзгартириш лозим. Токи, заминдан бизга ризқ-рўз ундириб берувчи бободеҳқонимиз рўзномаси эндиликда, ҳар бир ўзбекистонликни аввало ҳалол, яратувчилик меҳнатига, ўз эътиқоди йўлида қийинчиликларга матонат билан қаршi курашувчанликка, деҳқондек доимо ҳалол, пок, саҳий ва мурувватли бўлишга, тўғри сўзликка чорлаб турсин.

С. МУСТАФОҚУЛОВ.

СУВСИЗ ҚУДУҚЛАР

Китоб район Каромат Рустамова номли давлат хўжалигидаги Нурафшон қишлоғига ташқи томондан қараган ҳар бир киши, сувга сероб жой экан дейиши аниқ. Бунинг боиси бор. Нурафшон қишлоғида 3 та артезиан қудуғи мавжуд. Аммо айни пайтда бирортаси ҳам ишламайди. Натижада қишлоқ аҳли қўлида челак, сув ахтариб овора.

Бир неча бор шу хусусда хўжалик мутасаддиларига арз қилдик. Лекин улардан хўжалигимиз ҳисобида пул йўқ, артезиан қудуқларини созлаб беролмаймиз — деган жавобни олдик. Қишлоғимизнинг муаммоси биргина бу эмас. Биз фақат кундалик ҳаётимиз учун энг зарурини айтдик, холос.

Қуйиноқбой қишлоқ Советн мавзесидан Ўзбекистон халқ депутатлигига Зариф Бурхонов номзоди қўйилганда, тарғиботчилар қишлоқма-қишлоқ юриб халқни З. Бурхонов учун овоз беришга чақирганди. «У одам—катта одам, қўлидан ҳамма иш келади» — дейишганди. З. Бурхонов ҳам сайловчилар олдида қишлоқни ободонлаштиришга ваъда берганди. Сайланиб олгач ҳаммасини унутди.

«Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг 1990 йил 3 ноябрь сонида босилган «Саломнома» ҳамда «Ўқитувчилар газетаси»нинг шу йил 23 май сонида чоп этилган «Кичик мактабнинг катта ташвишлари» сарлавҳали мақолаларида ҳам З. Бурхоновнинг халқ дарди, талабини ўйламаётганлиги, фаолиятсизлиги тилга олинганди.

Билмадик, З. Бурхонов рўзнома ўқимайдими ёки ўқиса ҳам парвойи палакми?

Ҳурматли муҳарририят! Сўнгги умидимизни сизга боғладик. Сизлар ҳам совхоз раҳбарларидан, «ишонган» депутатимиздан бир сўраб кўрингларчи, қудуқлардан қачон сув чиқаркин?

Т. МУЗАФФАРОВ.
Қашқадарё вилояти.

УМИДВОРЛИК

Ассалому алайкум, ҳурматли «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси ходимлари! Арзи-додимни тинглаб, мендай бир бахти қаро қизга ёрдам берсанглар. Дунёга келганингдан кейин тўрт мучанг соғ бўлсин экан. Пешонамга шу бахтсизлик битилган экан. 1962 йил туғилганман. Ҳеч қаерда ўқимайман ва ишламайман, саккизинчи синф маълумотига эгаман. Биринчи гуруҳ туғма ногиронман. Компенсация пули билан жами 135 сўм нафақа оламан. Бу пул ҳозирги баланд нарх-наво олдида ожиз. Буниси ҳам майлига, ҳолимдан хабар оладиган на колхоз ва на район социал-таъминот бўлими ходимлари бор. Айбим нима? Мажруҳ бўлганимми?

Сизлардан илтимос велоколяска олишга ёрдам беринг! Ахир, беш йилдан бери караватга михланиб ётибман. Икки оёғим ишламайди. Беш марта операция бўлдим, нафи кам. Эшикка қараб термулиб ётаман. Бир дардкаш синглингми, опангми бўлса, бу ҳам ярим бахт экан қиз бола учун. Афсуски, мени акамдан бошқа суянчиғим йўқ. Ташқарига чиқмоқчи бўлсам шу акам кўтариб олиб чиқади. Онам эса қари. Чой-овқатимга зўр-бўзўр қараб туради. Улар ҳам бир кун касал, бир кун соғ.

Деразадан болалар ўйин-кулгуси эшитилса, дунёга келганимга пушаймон бўлиб, йиғлаб-йиғлаб хунобим ошади. Район социал-таъминот бўлимидан бир неча маротаба илтимос қилдик. Улар «ногиронлар аравачаси 200 сўм туради», деб бор отангга, бор онангга қилишмоқда. Ётиб-ётиб ич-ичимдан эзиламан. Уйда на телефон, на бирор яқин медпункт бор. Кечалари жоним қақшаб, оёқларим оғрийди. Шифокор чақиришга тўғри келади. Кундуз кунлари «Тез ёрдам»га магазиндан қўнғироқ қиламиз. Кечалари эса тонг отгунча азоб тортаман. Ногиронларга бириктирилган врач ойда ё йилда бир хабар олмайди. Мен ҳам бир соат бўлса-да, ёруғ дунё, очиқ ҳаводан баҳра олсам дейман. Тўрт девор орасида қамалиб ётмай. Бор умидим сизлардан. Битта ногиронлар аравачаси олишга беминнат ёрдамларингизни аямассиз, деб илтижо қиламан.

Шарифа ОМОНОВА,
Янгибозор районидаги «Ленинград» колхозининг 4-бригадаси.

МУҲАРРИРИЯТДАН: Қадрли муштарийларимиз! Рўзномамиз номига келган дардчил дилнома билан танишдингиз. Жумҳуриятимизда Шарифа Омонова сингари туғма ногиронлар оз эмас. Уларга бўлган эътибор эса, минг афсуски, кўнгилдагидек эмас.

Ўзбеклар танти, меҳр-оқибатли халқ. Шундай экан, Шарифага тиббий, иқтисодий, маънавий-моддий ёрдам берадиган саҳий кишилар топилади.

Қадрли сингиимиз Шарифахон! Ўксинманг, сиз йўллаган мактубни тўлалигича эълон қилдик. Тилсиз қоғозларни, ҳужжатларни, қонунларни менсимаётган район социал-таъминот бўлимидаги ва тиббий хизмат соҳасидаги мутасадди ўртоқларга ҳам инсофи-товфиқ берсин.

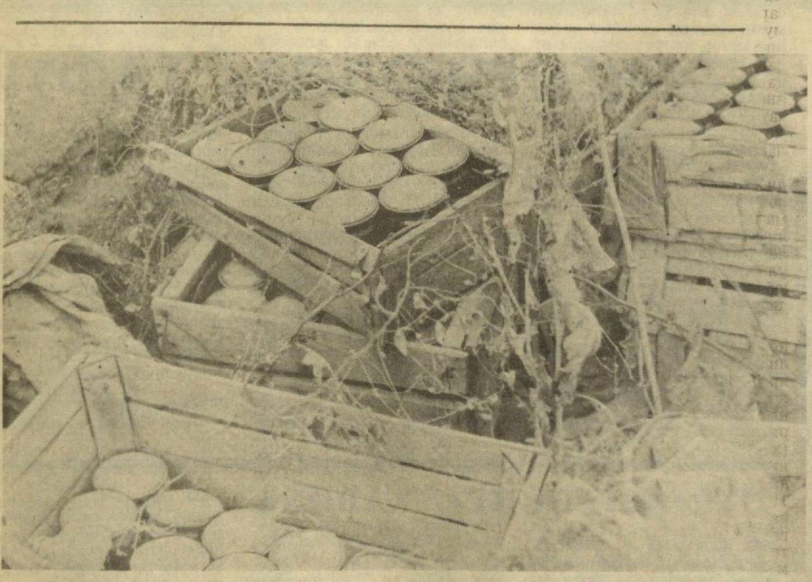

Сиз суратда кўриб турган бу манзарани ҳазилкаш суратчи қаердан олди экан, деб таажжубланманг. Бу Қўшработ районидаги «Октябрь 50 йиллиги» савдо кооператив корхонаси омборхонасидаги эгасизликдан бир кўриниш, холос. Ҳар куни матлубот жамияти мутасаддилари шу ердан ўн мароталаб ўтишади, кўриб кўрмасликка олишади. Эҳтимол, улар ўзларини «бу маҳсулотлар истеъмолга яроқсиз» деб оқлашар. Шундай экан, нега унда уларни ўз вақтида тегишли жойга топшириш, шиша идишларни ва яшикларни зудлик билан бўшатиш чораларини кўришмаяпти? Хуллас, саволлар бисёр. Жавоб эса...

Ш. СУЛТОНОВ олган сурат.

ЖАРАҚ-ЖАРАҚ ЖАРИМА

Қўлимизда темир йўл хизматидан фойдаланилган мижозлар рўйхати. Унда вагонларга юк ортиш-туширишга доир юмушлар қандай бажарилаётгани битилган. Вагонлар корхона, ташкилотларда кўп вақт ушланиб қолинмоқда. Чиноз пахта тозалаш заводи бу борада «карвонбоши». Ўтган 9 ойда 176 вагондан фойдаланган. Маромга мувофиқ юк ортиш-тушириш учун ҳар бир вагонга 1,3 соат вақт ажратилади. Завод эса унга 5,2 соат вақт сарфлаган ва жами 683 соат ортиқ ушлаб турилган. Натижада темир йўлчилар завод ҳамёнидан 3.346 сўм жарима ундириб олганлар.

Темир йўлчиларда ҳам айб йўқ деманг. Заводга берилаётган аксарият вагонларнинг биқинидан «дарча» очилган, тахталари синдирилган. Уларни эпақага келтириб, тузатиб бериши учун алоҳида уста ажратилган. Лекин унинг иши устидан ким назорат қиларди?! Ишласа-ишламаса темир йўлчилар ҳисобидан ойлик олиб юраверади. Қаранг икки вагон заводга олиб келинган эди. Улар 6 соат бекор турди. Созловчи вагонларни юк ортишга шайламади. Яна жарима солишга уялишмабди! Ахир темир йўлчиларга алоҳида тартиб-интизом, қоида битилмаган-ку! Нега улар вагонларни кун бўйи беҳудага қантариб қўядилар-у, аммо ҳеч ким уларнинг мушугини пишт демайди. Жарима солмайди. Қани адолат! Вагонлар темир йўлчиларнинг хусусий мулки эмас. Тартиб-қоида ҳаммага баробардир. Биз темир йўлчиларнинг айби билан қантарилган қанча вагонларни кўрдик. Агарда темир йўлчилар айби билан бекор туриб қолган вагонлар учун ҳам жарима жорий этилганда уларнинг кўзлари мошдек очилармиди?!

Чиноз пахта тозалаш заводининг директори Мурод Сатторович Арслоновнинг ҳасратидан чанг чиқади.

— Жарима тўламаган ойимиз йўқ. Вагонларга юк ортишга ажратилган вақт оз, — деди у куюниб.

Завод ўтган йили ҳар бир вагонни 1,3 соат ўрнига 5,8 соат, бу йил эса 5,2 соат ушлаб турган. Натижада жарималар болалаб ишчилар пули кўкка совурилмоқда. Бунга чек қўядиган валломат борми?

У. МУҲАМЕДОВ,
М. ҲАКИМОВ.

Гулқайчи

Изоҳга ҳожат йўқ.

Ш. ТУРОБОВ чизган расм.

КЎПРИК ҚАЧОН БИТАДИ?

Биз яшаб турган Бердали қишлоғи Қамаши райони марказидан 30 километр узоқда жойлашган. Қишлоғимизга автобус қатнамасди. Югур-югурдан кейин 4 километр йўл созланиб, автобус қатнови бошланди. Бироқ «Қамаши — Бердали» маршрути бўйича қатнаётган автобус, Ленин номли жамоа хўжалиги марказига етмай ярим йўлдан қайтмоқда. Сабаби уч йилдан буён канал кўприги битмаяпти. Қашқадарё вилоят йўл қурилиши бошқармаси қурувчилари бажарган иш сифатсиз, деб топилди ва кўприк қурилиши тўхтатилди. Кейин эса бу вазифани Китоб район ЭЛУ идораси ўз зиммасига олди. Лекин ҳамон иш чалалигича ётибди.

Жамоа хўжалиги меҳнаткашлари учун кўприк жуда ҳам зарур. Агар кўприк битса вилоят маркази—Қарши шаҳрига ҳам, шу йўл орқали автобус қатновини жорий этиш мумкин. Бу эса катта қулайлик бўларди.

Масаланинг жиддий томони бор. Канал ёқасида жойлашган Ғалаба қишлоғининг болалари вақтинчалик ўрнатилган омонат кўприкдан ўтишиб, қўшни қишлоқдаги М. Горький номли мактабга боришади. Каналда сув тошқин пайтлари бу жуда хавфли, ота-оналар юракларини ҳовучлаб ўтирадилар. Кўприк ҳақида район, вилоят раҳбарларига ёзма равишда бир неча бор арз қилинди. Аммо ҳеч қандай натижа бўлаётгани йўқ.

Ҳурматли муҳарририят! Кўприк қачон битаркин! Бу саволни Сизлар ҳам тегишли мутасаддиларга бериб кўрингларчи, жавоб бўлармикан!

Бир гуруҳ қишлоқ аҳли номидан
Ў. ҚИЛИЧЕВ.

Ўзбекистон-Туркия: АЗАЛИЙ ВА АБАДИЙ РИШТАЛАР

ИСТАМБУЛ ХАЗИНАСИ

Дунёда Шарқ қўлёзмаларига энг бой хазиналар Туркияда сақланади. Унда араб, форс ва турк тилларида битилган энг ноёб, нодир асарлар жамланган. Бу қўлёзмаларнинг тарихи минг йил аввалги даврга бориб тақалади.

Абу Райҳон Берунийнинг нодир қўлёзма асарлари нусхаларининг кўпи Туркия хазиналаридан чиққан. Алломанинг «Жавоҳир китоби» (унинг тўла номи «Китоб ул — жамоҳир фи маърифат ал — жавоҳир» — «Жавоҳирни билиш учун тўплам китоби») ҳам худди шу Туркияда топилган. Берунийнинг дорихчилик фанига бағишланган ва умрининг охирида ёзилган «Китоб ас-сайдана» («Фармокогнозия») асари қўлёзмаси ҳам, «Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар» асари қўлёзмаси ҳам Туркияда топилган эди. Берунийнинг бу асарлари шу қўлёзмалар асосида нашр этилган. «Жавоҳир китоби» арабча матнини немис олими С. Кренков, «Ҳиндистон», «Ёдгорликлар»ни немис олими Эдуард Захау Туркия кутубхоналарида топиб, унинг матнини, инглизча таржимаси билан нашр этди. «Сайдана»ни У. Каримов тайёрлаган арабча нусхаси ҳали нашр қилинганича йўқ, лекин у киши бажарган бу асарнинг русча таржимаси 1973 йили чоп этилган. Буларга илова тариқасида шуни айтиш мумкинки, буюк математик ва алгебра фанининг асосчиси ал-Хоразмийнинг бир қанча асарлари қўлёзмалари ҳам шу Туркиядан топилганди. 1983 йили Хоразмийнинг 1200 йиллик юбилейи нишонланганда унинг бир қатор асарлари Истамбул кутубхоналаридан топилганининг гувоҳи бўлган эдик.

Ундан ташқари ўрта асрнинг кўп алломалари асарларининг нодир нусхалари ҳам Туркия кутубхоналарида сақланиб келинмоқда.

Ббиблиографик маълумотларда кўрсатилишича, Туркиянинг 56 кутубхонасида Ибн Синонинг 242 та асари ва унинг асарларига боғланган шарҳлар таржима, қисқартмаларни ҳисобласак, унинг устига устак яна 127 та бу хил қўлёзма асарлар сақланади. Ибн Синонинг Туркия кутубхоналарида сақланаётган барча асарлари қўлёзмаси 1600 дан зиёддир. Бунда баъзи асарлар қўлёзмаси асрлар давомида бир неча қайта-қайта кўчирилган бўлиб, улар муаллиф давридан то сўнгги асрларга қадар нусхаланганлардан иборат. Шунинг учун бу асар нусхалари бир ярим мингдан ҳам зиёддир. Ибн Сино қаламига мансуб асарларнинг бунчалик кўп йиғилганини дунёнинг бошқа ҳеч ерида учратолмаймиз. Зеро, Туркия бу аллома меросхўри сифатида ҳам кўплаб унинг меросини жамлаган.

Ўрта аср олимлари илмий меросини Туркиянинг Истамбул, Анқара, Измир, Бурса, Арзирум, Эдирна, Адана, Кония каби йирик шаҳар китоб хазиналарида ҳам учратиш мукин. Чунки бу шаҳарларнинг баъзиси давр тақозасига кўра ўтмишда давлат пойтахти бўлган.

Чунончи, Кония шаҳрини олайлик. Бу шаҳар 1116 йили Турк империясининг пойтахти деб эълон қилинган эди. Бурса бўлса 1326 йили, Эдирна —1362 йили Туркияга бошкент бўлган эди. Кейин Истамбул, ҳозир эса Анқара бошкент ҳисобланади. Шу сабабдан бу каби шаҳарларда маданий ёдгорликларга оид қўлёзма асарлар сақланиб қолинганлиги маълум. Ундан ташқари турк олимлари ҳам дунёнинг барча олимлари қатори маданий меросга оид асарларни ўрганиш ва уларни нашр этишга катта эътибор берганлар.

Мен ўзим кўп йиллардан бери Форобий, Беруний, Ибн Сино каби олимлар ижоди билан, хусусан уларнинг адабий фаолияти билан шуғулланганим учун қайси ерда бўлмасин бу алломалар қаламига мансуб асарлар билан қизиқаман. Шу жиҳатдан Туркияга борганимда унинг кутубхоналарида шунчалик кўп асарларни кўрдимки, улар билан танишиш, уларни мутолаа қилиш учун менинг «ҳафталик» вақтим ҳеч кифоя қилмасди. Ноилож, Ибн Синонинг менга керак бўлган баъзи асарларидангина нусха ололдим, холос. Буни ҳам ўша ердаги олижаноб олимлар марҳамати билан бажо келтира олдим. Қолганларини «кейин»га қолдирдим, аммо бу «кейин» қачон келишини билолмайман. Худо хоҳласа, у ердаги қўлёзмаларни мириқиб мутолаа қилиб, улардан элни хабардор этиш менда навбатдаги эзгу ният бўлиб турибди. Зеро, ниятга интилиш ҳар бир киши каби менда ҳам жавлон уради. Шояд «ният қилган эришур» деган гап мазмуни бизга кушойиш берса.

Ибн Сино ўндан ортиқ тиббий достонлар — уржузалар ёзган. Ўрта асрларда Шарқда арузнинг «Ражаз» вазнида асар ёзиш одат бўлган. Шу одатга кўра Ибн Сино шеърий тиббий асар ёзиб, уларни уржуза — ражаз вазнида битилган асарлар деб атаган.

Ҳозир уларни биз достон десак, ҳаммага тушунарли бўлади. Бу достонлар қуйидагилардир:

1. Мантиққа оид достон, яъни уржуза.
2. Соғлиқни сақлаш ҳақида уржуза.
3. Йилнинг тўрт фаслига оид уржуза.
4. Анатомияга оид уржуза.
5. Гиппократ васиятлари ҳақида уржуза.
6. Тажрибадан ўтган амалиётлар ҳақида уржуза.
7. Тиббий насиҳатлар ҳақида уржуза.
8. Алоқа ҳақида уржуза.
9. Табобат ҳақида уржуза. Бу асар Ибн Синонинг энг катта уржузасидир.
10. Гиппократнинг ўлимга далолат қиладиган йигирма беш масаласи ҳақида уржуза.
11. Иситма-безгак ҳақида уржуза ва ҳоказо.

Аммо бу достонларнинг кўплари маданий мерос сақланадиган дунё марказларининг аксариятида бўлгани каби Туркия кутубхоналарида ҳам сақланиб қолган.

Истамбулнинг Аё сўфия кутубхонасида сақланадиган «Соғлиқни сақлаш ҳақидаги» уржузада Ибн Сино кундалик ҳаётда инсонга керак бўлган энг зарур тиббий маслаҳатларини беради. Йилнинг тўрт фаслига бағишланган бошқа достонида Ибн Сино (бу достон ҳам Туркияда сақланади) инсон учун қимматли маслаҳатлар — қайси мавсумда қандай овқатланиш кераклиги, жисмоний ҳаракатлар қандай бўлиши, одам ўзини у вақтда қандай тутиши кераклиги ҳақида фикр юритади.

Бу достонлар инсон учун бир тиббий қўлланма вазифасини ўтар, маълум миқдорда пайдо бўлган эҳтиёжларни қоплаб турарди. Ундай асарлар ўрта асрларда қандай аҳамиятга эга бўлмасин, ҳозирги кунда ҳам улар моҳияти пасаймади, аксинча маърифат аҳли, зиёлилар кўпайгач, унинг қиймати янада ошади, хоҳ таълим-тарбияда бўлсин, хоҳ ахлоқ борасида бўлсин ўз мақомини эгаллаб, хизматини адо этиб келмоқда.

Истамбулнинг Шарқ қўлёзмалари сақланиб турадиган кутубхоналари кўп. Улардан бири Сулаймония кутубхонасидир. Бу кутубхона аслида Истамбулдаги 100 га яқин кутубхоналарни бирлаштирган йирик хазина. Ҳозирги кунда унда 60 минг жилддан ортиқ қўлёзма асарлар бор. Ҳар бир жилдда бир неча қўлёзма асар бўлади. Баъзида бир, икки, уч, ўн ва ундан ортиқ асар мавжуд. Шунинг учун тўпланган қўлёзма асарлар сони бир мунча зиёд. Масалан, унда сақланадиган асарларнинг сони 125 мингга боради, деган фикр бор. Ундан ташқари Шарқ қўлёзмалари Истамбул дорилфунуни кутубхонасида ҳам мавжуд. Бунда ҳам араб тилида, форсча, туркча қўлёзмалар бўлиб, уларнинг сони 24 мингтадан кўпроқ. Шундай қилиб Сулаймония ва Истамбул кутубхонасида сақланадиган қўлзмалар сони 150 мингдан зиёддир. Булардан ташқари Туркиянинг бошқа кўпгина шаҳарларида ҳам қўлёзмалар сақланадиган кутубхоналар борки, уларда бу соҳа аҳлининг диққат-эътиборини тортадиган нодир асарлар кўплаб топилади.

Шояд, ўзаро алоқалар яхши йўлга қўйилса, маърифат аҳли борди-келди қилиб турса, маданий меросимизни ўрганиш ва уларнинг хулосаларини эл назарига тақдим этишимиз аниқ. Сиёсий доиралар ўзаро келишиб, борди-келди йўлини очиб юборишса, илм-фан ҳам ривож топиб, халқаро аҳвол юмшаса, охир-оқибатда тараққиётга кенг йўл очилса ажаб эмас.

Абдусодиқ ИРИСОВ,
шарқшунос олим.

ЭЗГУЛИККА ЗАВОЛ ЙЎҚ

Халқ ҳунармандчилиги

Уста Раҳмат Гагарин районидаги «Партия XXIV съезди» давлат хўжалигининг қурилиш бригадасида меҳнат қилади. Ғалати ҳол: унинг исму шарифини тилга олсангиз, кўпчилик билмаслиги мумкин, лекин уста Раҳмат десангиз бас, етти яшардан етмиш яшаргача дарров танийди, таърифини келтиришади. Бу ҳурмат-эътибор, албатта, ҳалол меҳнат туфайли. Устаки топгунча хўжалик бош иқтисодчиси билан қишлоқ кездик. Марказий ремонт устахонаси олдидан ўтаётганимизда нафис зеб берилган дарвозага ишора қилиб: «Уста Раҳматнинг иши, ҳали чала, тепасига тоғ тошларидан гул солишни режалаштирган», дея изоҳ берди Зубайдулло.

Йўл-йўлакай халқ ҳунармандчилиги, унутилаётган миллий анъаналар хусусида суҳбатлашдик. Гап мавзуи яна уста Раҳматга келиб тақалди. У ҳақда эшитганларимни эсладим. Отаси Исҳоқ бобо, момоси Шаҳарбону ва онаси Хадича ая оламдан ўтишгач, уларнинг руҳини шод этиш ниятида уста фарзандлари билан биргаликда қабристон дарвозасини бунёд этишган экан. Хоразмлик усталар қураётган хўжалик маъмурий биносининг лойиҳачиси ҳам шу—уста Раҳмат бўлади. Ота-бобосидан мерос қолган пойтеша, қачов, парма унинг ардоғида, бу асбоб-ускуналарни кўзмунчоқдек асраб-авайлайди.

Қишлоқдаги қурилишларда уста бажарган ишлар ўз йўлигаю, ундан бўлғуси авлодга қоладиган ёдгорлик—ҳали ниҳоясига етмаган мачит бўлса керак. Узунлиги 45, эни 25 метр келадиган бу иншоотни томоша қилсангиз, ақлингиз шошади. Уни ҳеч ким лойиҳалаштирмаган. Устанинг ўзи ҳам қўлига қоғоз-қалам олиб, ҳисоб-китоб қилган эмас. Бу ишларнинг режаси мияда пишиб етилган, сўнг тўғридан-тўғри қурилиш жараёнига уланиб кетган. Ушбу ҳашаматли бинонинг томи ёғочсиз ёпилган, десак балки кўпчилик ишонмас. Лекин ҳақиқатда шундай. Мачит икки қаватли бўлиб юқори қисмида талабалар таҳсил кўришади. Эни йигирма беш метр келадиган бинонинг ичида бирорта устунни учратмайсиз. Фақат айвонда устанинг нозик дидли қўлларидан сайқал топган ўн иккита устун, ўн иккита моша ўймакорлик санъати имкониятларини кўз-кўз қилиб турибди. Устунлар учун қаттиқ, мустаҳкам ёғочлар танланган. Улар соя-салқинда обдон қуритилгач, сўнгра ишлов берилган.

— Ҳар бир устунга шакл бериш учун тўрт-беш кун вақт керак, — дейди уста Раҳмат. — Бу иш игна билан қудуқ қазишдек машаққатли иш. Раҳматли отам 86 йил умр кўрдилар. Болалигимда қўлимга пойтеша тутқазган ҳам шу киши. Ҳар икки сўзнинг бирида насиҳат қилардилар: «Болам, шошилма, феълингни кенг тутмасанг, ишинг кўнгилдагидек чиқмайди. Тўрт кунда бўлмаса, ўн кунда битар. Ахир, сен билан биз келажак авлодлар учун ёдгорлик қолдираяпмиз. Ўймакорлик санъатининг қийинлиги ҳам шунда». Бу сўзлар ҳамон қулоқларим остида жаранглайди. Шогирдларим, ўғлим Солига ҳам шуни уқтираман.

Воҳамизда ўймакор усталар оз бўлмаса-да, уларнинг меҳнати ва санъати етарли даражада қадрланмаяпти. Ҳунаримиз тупроққа қоришиб кетмасин, деб қишлоқларда қурилаётган уйларда озми-кўпми «из» қолдираяпмиз. Бахтимизга покланиш, миллий урф-одатларимизни, қадриятимизни тиклаш соҳасидаги ишлар жонланиб, биз учун йўл очилди. Яширишнинг ҳожати йўқ: неча ўн йиллардан буён мачит деганда жамият учун ёт даргоҳ, ҳудожўйлар маскани кўз олдимизга келарди. Бутун бир вилоятда икки-учта мачит бўлса, улар ҳам харобага айлантирилган, тазйиқдан боришга юрак дов бермас эди. Аслида-чи, мачит ва мақбаралар халқимиз миллий маданиятининг ноёб дурдоналаридир. Хива, Самарқанд, Бухородаги тарихий ёдгорликларини, Термиз шаҳридаги Ал-Ҳаким Термизий, Шеробод районидаги Ат-Термизий мақбараларини, мачитларни зиёрат қилганда, биринчидан, буюк мутафаккир шахслар ҳақига дуо қилсак, иккинчидан, ана шундай ноёб иншоотларни бунёд этган усталар маҳоратига таҳсин айтамиз, ниманидир ўрганамиз. Бобом — уста Ғиёс Бухоро шаҳридаги катта мачит қурилишларидан бирида қатнашганини отам ҳикоя қилиб берган эдилар. Мен ўша инсоннинг неварасиман. Аждодларим руҳи ҳаққи-ҳурмати учун савоб ишга қўл урдим. Мачит бир йилда бўлмаса, икки йилда ниҳоясига етар. Муҳими, келажак авлод миллий ҳунармандчилик анъаналаримиз бой ва қадимийлигидан огоҳ бўлса, уларни давом эттирса, мен учун шунинг ўзи кифоя.

Биз Дийбола маҳалласида бўлганимизда кўпни кўрган кексалар, жамоа фаоллари билан суҳбатлашдик.

— Мачит қуриш фикри дабдурустдан туғилгани йўқ, — дейди маҳалла қўмитаси раиси Ҳайдар Сафаров. — Бу ишнинг ташаббускори ва бунёдкори уста Раҳмат. Қурилиш учун давлатдан ёки хўжаликдан бир сўм олганимиз йўқ. Аҳолининг ўзи етарли миқдорда маблағ тўплади. Бундан ташқари ҳар ким имкониятидан келиб чиққан ҳолда бинокорлик материалларидан кўмаклашаяпти. Тоғ ва сойлардан икки юз тоннача тош териб келдик. Бир метр қалинликда тош тўшалгач, пойдевор кўтарилди. Мачит қурилиши ишлаб чиқаришга мутлақо халал бераётгани йўқ. Одамлар бўш вақтларида, дам олиш кунларида ўз ихтиёрлари билан келиб ишлашаяпти. Уста Раҳматнинг Нусратулло Убайдуллаев, Расул Саломов, Аюб Саломов, Нусрат Жўраев сингари жонкуяр шогирдлари савоб иш йўлида жон куйдираяптилар.

Ҳа, шундай. Инсон ҳамма нарсага қодир. Эзгуликка завол йўқ, дейдилар. Раҳмат Исҳоқовдек жонкуяр, фидойи кишилар бор экан, халқимизнинг ноёб маданияти, миллий анъаналари унутилмайди.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Турк шоирлари—меҳмонимиз

Фозил Ҳусни ДАҒЛАРЖА

ЭШИТМАДИЛАР

Қўлимни
силкитдим-имладим,
Унга хўрликдан гап
очмоқчи эдим.
Кейин ёлғизлигим ҳақда
ҳам...
Неча йил,
Неча кундуз ва тунлар
Қўлимни
силкитдим-имладим,
Аммо эшитмадилар мени!

Оқтай РИФАТ

СУҲБАТ

Дарахт сўради:
— Очмисан, Фадик
— Очман, дарахт, очман.
Дарахт сўради:
— Қишлоқда нима
ейсизлар?
— Нон.
— Яна нима?
— Евғон хўрда.
— Яна нима?
— Не емиш бор лавлаги
ўсган ерда?
— Яна нима?
— Яна нон еймиз?!....

Транжу Жоҳид СИДҚИЙ

ЎЛИМДАН СЎНГ

Ўлдик, ниманидир кутиб
ўлимдан,
Буюк жимлик сеҳри аро
кўмилдик.
Куйлаган эканмиз қандай
қўшиқлар,
Қандай мисралар тизибди
қаламларимиз...
Нақадар кулгили экан бу
ҳаёт?!

Илҳом АҲРОР
таржимаси.

Самарқанд — бу қадимий ёдгорликлар шаҳри. Бу кўҳна ва табаррук заминда ўзбек халқининг узоқ ўтмишига дахлдор муқаддас жойлар жуда кўп. Гўзал Самарқандга жаҳоннинг турли мамлакатларидан саёҳатчилар тез-тез келиб туришади. Айниқса Туркия, Эрон, Афғонистон сингари Осиё мамлакатларидан келган меҳмонларни ҳар дақиқада учратиш мумкин. Ҳар гал у ерда ўтадиган халқаро анжуманлар миллатлар ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлайди.

СУРАТДА: саёҳатчилар шаҳарни томоша қилмоқдалар.

Р. ҒОФУРОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ЁШЛАР МАСКАНИ

● Бухоро — 1 локомотив депосида ёшлар мусиқали маркази пайдо бўлди. Раҳбарият ва касаба уюшмаси ташкилоти иқтисодий аҳвол оғирлигига қарамай, корхонада ишлаётган кишиларнинг дам олиш масалаларини ҳал қилишга эринмади. Бу ўз-ўзидан қувонарли ҳолдир. Улар ёшлар ўз бўш вақтларини қандай ўтказаётганликларига бефарқ қарай олмайдилар. Ишларни мазмунли ҳордиқ чиқариш билан уйғунлаштириш имконияти депони мустаҳкамлашнинг муҳим шартидир. Ана шу мақсадларга юз минг сўм пул ажратилди. Мусиқа асбоблари сотиб олинди, марказда турли жанрлар бўйича бир неча гуруҳ тузилди. Ҳаваскор артистлар Коғон темирйўлчилари ҳузуридагина эмас, Бухоро вилоятининг бошқа ерларида ҳам ўз санъатларини намойиш этишмоқчи.

*

«ЗАНГОРИ ОЛОВ» ТАФТИ

Жумҳуриятимизда газлаштирилмаган қишлоқлар кўп. Истеъмол қилинаётган сув эса ичиш учун мутлақо яроқсиз. Ўзбекистон Президентининг қишлоқ жойларини ичимлик сув ва газ билан таъминлашга қарата чиқарган фармони турмушимиздаги ана шу кемтикликка барҳам беради. Фармон 1995 йилгача 11.000 километр узунликдаги газ қувурлари ётқизиб чиқишни кўзда тутган. Бундан ташқари 45 миллиард кубметр газ хом ашёсини ишлаб чиқариш, 545 минг тонна суюлтирилган газни баллонларга қуйиб берувчи станциялар қуриш керак бўлади. 725 километр узунликдаги юқори босимли зангори ёқилғи тармоғини ётқизиб чиқиш ва бу тармоқ қувурларига газ тақсимлаб берувчи автомат станцияларини қуриш 1992 йилдаёқ тугалланиши керак.

Белгиланган ушбу режалар муваффақияти кўп жиҳатдан лойиҳа-сметаларни ишлаб чиқувчи ташкилотларга боғлиқ. «Средазгазпром» бирлашмаси ва унинг жойлардаги филиаллари бугун қишлоқни газлаштириш ишларига тўла жалб қилинган. Бўлимларда лойиҳалаш ишлари жадал. Инженер-техник ходимлар тайёр бўлган ишчи чизмаларини пайдар-пай қурилиш ташкилотлари етказиб беришмоқда. Иш суръати шу аснода давом этса, қишлоқ меҳнаткашлари яқин йилларда шаҳарликлар каби тоза ичимлик сув ва зангори ёқилғи билан таъмин қилиниши шубҳасиздир.

Д. РАҲМОНОВ,
«Узгазлойиҳа» илмгоҳининг етакчи муҳандиси.

ТОМОШАБИНГА ҲАВОЛА

● Қаршидаги М. Тошмуҳамедов номли вилоят мусиқали драма театрида иш бошлаган кўргазма чироқчилик рассомлар А. Қурбонов ва Э. Яхшибоев асарлари билан очилди. Маҳаллий муаллифларнинг мой бўёқ, акварель ва туш билан чизилган асарлари томошабинлар ҳукмига ҳавола этилди. Кўргазма доимий равишда янги асарлар билан бойиб боради. Одамларга бирорта фойдали гапни айтишим мумкин, дейдиган кишиларнинг ҳаммаси бу ерга ўз ижод намуналарини олиб келиши мумкин.

Кўргазмани ўтказишдан асосий мақсад Қашқадарё ўлкасининг халқ истеъдодларини аниқлашдир. Энг яхши бадиий асарга танлов эълон қилинди. Танлов натижалари Янги йил арафасида маълум бўлади. Кўргазмага мўйқалам усталаригина эмас, эндигина ўз ижодини бошлаган рассомлар ҳам ижод намуналарини қўйишга тайёргарлик кўрмоқдалар.

Муҳаррир
Н. ЁҚУБОВ.

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

Шанба, 23

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум».
*
9.00 «Менинг депутатим». Бадиий фильм («Мосфильм»).
10.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истиқбол».
10.55 «Оналар мактаби».
11.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Учқун».
12.25 «Чет тили — халқаро ҳамкорлик воситаси».
12.55 «Ғалла — ризқ-рўзимиз».
13.25 «Замандас» (қозоқ тилида).
14.25 «Йўлингиз бехатар бўлсин!».
14.55 «Ишбилармонлар ҳузурида». Учқўрғон консерва заводи иш тажрибасидан.
* * *
18.00 «Тунги эрмитаж». Телефильм.
18.15 «Мультипанорама».
19.00 Ўзбек тилини ўрганамиз.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Ўзбекистон». Телевизион киножурнал.
20.00 «Эл хизматида». Ўзбекистон телевидениесининг 35 йиллигига бағишланади.
21.00 «Ҳафтанома».
22.00 «Жасоратдан яралган бўстон». Мирзачўл ўзлаштирила бошланганлигининг 35 йиллигига бағишланади.
23.00 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Дилдаги гаплар».
00.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:
9.00 «Савту калом». Адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 «Шифо». Профессор А. С. Осимий иштирокида бевосита мулоқот.
10.55 «Гўзаллик салони». Бадиий фильм (рус тилида).
* * *
17.30 «Фунтик ва мўйловли кампир». Мультфильм.
17.40 «Лабиринт». Юқори синф ўқувчилари учун кўрсатув.
18.20 «Таронахои мардум».
19.00 «Новости».
19.15 «Дўстиро чустузу дорем мо».
20.00 «Ахбор».
20.30 «Меҳрангез».
21.30 Москва. Информацион программа.
22.10 «Меҳрангез» кўрсатувининг давоми.
22.40 «Гўзаллик салони». Бадиий фильм (рус тилида).

● МТ
«Орбита IV»

7.00 Катталар учун мультфильмлар.
7.30 Ритмик гимнастика.
8.00 Ишбилармон кишининг шанба тонги.
9.00 ТСН.
9.20 «Мўъжизасиз мўъжизалар».
10.05 «Здоровье».
10.35 «Ҳайвонот оламида».
11.20 Тонгги дам олиш кўрсатуви.
11.50 Экологик хроника.
12.05 «Бурда моден» таклиф этади...».
12.35 Режиссёр С. Колосов фильмлари. «Онахон Мария» («Мосфильм»).
14.05 Кёльнда халқаро фольклор фестивали (Германия).
14.45 «Сиз бунга қодирсиз».
15.30 ТСН.
15.45 «Сергей Аксаков. Оилавий хроникадан».
16.25 Мультфильмлар.
16.50 «Ажойиб шаҳар Москов». Телевизион ҳужжатли фильм. 5-фильм.
17.20 Балет артистларининг концерти.
17.45 «Ватан, биз қайтиб келдик». Ҳужжатли фильм.
18.10 «Майя ариси». Кўп серияли мультфильм премьераси. 21-серия.
18.35 Турли мамлакатларининг эртаклари ва афсоналари. «Овчи ва илон» (Нигерия).
18.45 «Номингиз нима маънони англатади!». Дам олиш кўрсатуви.
20.00 «Сўнгги куз». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Союзтелефильм»).
21.30 Информацион программа.
22.10 «Сўнгги куз». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
23.25 «Бир боқишда муҳаббат». Биринчи кун.
00.05 ТСН (сурдо таржимаси билан).
00.20 1991 йил қўшиқлари.
01.45 «Қувноқ болалар» бадиий фильми ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.

● МТ
«Дубль IV»

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.
8.45 Фольклор кўрсатуви.
9.00 Мультфильмлар.
9.45 Масхарабозлар фестивали.
10.30 «Оркестр». Мусиқий фильм (АҚШ).
11.30 «Уз қўнғироқхонасида».
*
12.00—14.30
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ
«Келажак бугундан бошланади».
*
14.30 Бокс бўйича жаҳон чемпионати. Австралиядан кўрсатилади.
*
16.30—18.30
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ
«Рангинкамон» (тожик тилида кўрсатув).
*
18.30 «Петербург могиканлари». И. Смоктуновский. 2-қисм.
19.00 «Кургановодаги мусиқий кечалар» (Екатеринбург).
19.40 «Познер ва Донахью». АҚШдан ҳафталик кўрсатув.
20.30 Хабарлар.
20.50 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.15 Фольклор. Номаълум маданиятлар.
22.00 Криминал канал. «Мутлақо махфий».
22.55 РСФСР Олий Кенгашининг сессиясида.
23.25 Эълонлар.
23.30 Хабарлар.
23.50 «Марварид ороли».
00.30 Бокс бўйича жаҳон чемпионати. Австралиядан кўрсатилади.
01.30 «Росмузимпорт».

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРЛИГИ, «УЗПЛОДООВОШЧВИНПРОМ» КОНЦЕРНИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ, «ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ЖУРНАЛИСТЛАРИ ЖАМОАСИ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32 ТЕЛЕФОНЛАР: муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-54-44, 33-16-27, 32-54-42. Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 33-54-33. Қайта ишлаш саноати бўлими — 32-54-48. Советлар ва ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими—32-56-30. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-54-33, 32-56-37. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54, 32-56-37. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи — 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди 22.00 Буюртма-6286.